

Република Србија

ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ ЦИЉЕВА И ИСХОДА
ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ
ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ОГЛЕД

ПОДРУЧЈЕ РАДА – САОБРАЋАЈ

Београд, 2014

САДРЖАЈ

	стр.
1. Основа за вредновање програма огледа и постојећи контекст	3
2. Методолошки оквир за вредновање огледа	4
3. Заинтересоване стране, учесници и корисници вредновања програма огледа.....	6
4. Циљеви и исходи огледа.....	7
РЕЗУЛТАТИ ВРЕДНОВАЊА ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ОГЛЕД	
5. Мишљење ЗУОВ-а о квалитету и адекватности огледног профила.....	12
6. Резултати праћења реализације огледног профила према методологији Завода за унапређивање образовања и васпитања.....	13
7. Мишљење Агенције за безбедност саобраћаја о адекватности и квалитету овог огледног профила.....	16
8. Мишљење Министарства унутрашњих послова Републике Србије о адекватности и квалитету огледног профила.....	17
9. Мишљење Привредне коморе ауто-школа Србије о адекватности и квалитету огледног профила.....	19
10. Мишљење Заједнице саобраћајних школа о адекватности и квалитету огледног профила	20
11. Мишљење републичког координатора о квалитету програма и квалитету реализације огледног профила.....	22
12. Мишљење директора школа о квалитету и реализацији најважнијих аспеката огледног профила.....	26
13. Мишљење ученика који су завршили овај огледни профил о његовом квалитету.....	30
14. Подаци о кретању ученика након завршетка школовања.....	32
15. Анализа заинтересованости ученика за упис у огледни профил и постигнућа ученика при упису	33
16. Мишљење ученика о квалитету најважнијих аспеката огледног профила.....	35
17. Образовна постигнућа ученика као показатељ квалитета огледног профила.....	41
18. Мишљење наставника о квалитету најважнијих аспеката огледног профила.....	42
19. Додатни евалуативни налази	48
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА О КВАЛИТЕТУ И АДЕКВАТНОСТИ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА	49
ОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОПИСАНИХ ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОГЛЕДА И ПРЕДЛОГ МИНИСТРУ.....	53
ПРИЛОЗИ	55

1. ОСНОВА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА ОГЛЕДА И ПОСТОЈЕЋИ КОНТЕКСТ

Предмет овог извештаја јесте вредновање остварености циљева и исхода образовног профила **Техничар за безбедност саобраћаја – оглед** који се остварује од школске 2003/2004. године. У складу са званичним захтевом Министарства просвете, науке и технолошког развоја (допис 611-00-838/2012-03) његово вредновање реализовано је након једанаест година примене иако је подзаконским актом предвиђено да се процена остварености циљева и исхода реализује након завршетка школовања прве генерације.

Основна програмска акта према којима се остварује овај огледни профил су:

- 1. Правилник о наставном плану и програму огледа за образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 4/2004, 15/2005 и 3/2007);*
- 2. Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Службени гласник РС – Просветни гласник“, број 6/90 и „Просветни гласник“, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05 и 6/05 и*
- 3. Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе („Просветни гласник“, бр. 6/03, 23/04 и 9/05).*

Огледни профил је уведен услед растуће потребе за јачањем капацитета који утичу на ниво безбедности саобраћаја у држави. Иницијативу је покренула Заједница саобраћајних школа Републике Србије, уз подршку Министарства унутрашњих послова и високошколских установа у области безбедности саобраћаја. Програм овог образовног профила је развијен методом функционалне анализе занимања и то као потпуно нов образовни огледни профил.

Најопштије речено, образовање у овом огледном профилу код ученика треба да развије следеће стручне компетенције: вршење увиђаја, вршење унутрашње контроле у друмском саобраћају, организовање процеса обуке у ауто-школама, процена штете на возилу и вербалну и писмену комуникацију са непосредним сарадницима, учесницима у саобраћају и кандидатима за возача.

Обим четворогодишњег образовног огледног профил у подручју рада Саобраћај током његове вишегодишње реализације проширивао се тако да се у последњој години примене остварује у 9 школа у следећим градовима: Београд, Нови Сад, Крагујевац, Ужице, Ниш, Врање, Ваљево, Чачак, Сурдулица и Суботица.

2. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ЗА ВРЕДНОВАЊЕ ОГЛЕДА

У вредновању огледа примењен је концепт тзв. привремене методологије чија је примена предвиђена до ступања на снагу *Методолошког оквира за развој, остваривање, праћење и вредновање програма огледа у средњем стручном образовању*. Овај концепт методологије усвојен је 19.4.2013. године од стране Савета са стручно образовање и образовање одраслих.

2.1. Предмет, циљ и задаци у поступку вредновања

Предмет вредновања су циљеви, исходи и процес остваривања програма огледа, док **циљ** вредновања јесте процена остварености његових циљева и исхода. У поступку вредновања дефинисани су следећи **задаци**:

1. Утврдити ставове/процене/искуства наставника о квалитету огледног програма и квалитету реализације огледног програма у школама у односу на различите показатеље квалитета.
2. Утврдити ставове/процене/искуства ученика о квалитету огледног програма и квалитету реализације огледног програма у школама у односу на различите показатеље квалитета.
1. Утврдити ставове/процене/искуства осталих релевантних учесника из области образовања (*директора школа у којима се оглед остварује, републичког координатора, Заједница/Удружење школа*).
2. Прибавити стручне процене/мишљења релевантних актера из области света рада и запошљавања (*Привредна комора Србије, Унија послодаваца, Стручне асоцијације, Секторског већа (уколико је формирано)*) о томе да ли је и у којој мери огледни профил усклађен са потребама послодаваца у односу на постављене исходе учења који су приказани кроз знања, вештине и компетенције.
3. Анализирати заинтересованост ученика за упис у огледни профил, као и успех са којим се уписују у школе у којима се реализује (према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја).
4. Анализирати образовна постигнућа ученика у току школовања и на матурском испиту као показатеље остварености циљева и исхода огледних профила.
5. Прикупити податке од НСЗ о броју незапослених лица одговарајућег профила који су на евиденцији (на републичком нивоу и нивоу округа/места у којима постоје огледни профили).

6. Утврдити предности и недостатке огледног профила на основу документације Завода за унапређивање образовања и васпитања о праћењу и резултата осталих студија које се односе на одређени огледни профил.

2.2. Методе и инструменти

У циљу обезбеђивања релевантности, поузданости и објективности прикупљених података о квалитету огледних програма, а у складу са природом и комплексношћу истраживања изабран је истраживачки приступ који подразумева комбиновање **квалитативних и квантитативних метода.**

У процесу вредновања остварености циљева и исхода примењен је следећи пакет инструмената:

- **Анонимни упитник за наставнике** у огледним профилима (наставници општеобразовних и стручних предмета у програму огледа)
- **Анонимни упитник за ученике** завршне године школовања (за ученике у четворогодишњим профилима примењује се упитник)
- **Упитник за републичког координатора**
- **Упитник за послодавце**
- **Структурисана листа питања** за вођење интервјуа са директорима школа
- **Образац за унос података о образовним постигнућима ученика** током школовања и на матурском/завршном испиту
- **Образац за унос података о кретању ученика након завршетка образовања у огледном профилу.**

2.3. Поступак истраживања и узорак испитаника

Анкетно испитивање наставника и ученика и интервјуи са директорима спроведени су у свим школама у којима се огледни профил реализује. Ангажовани независни истраживачи спровели су анонимно анкетно испитивање и упитнике су достављали у Завод, а одговоре директора, које су добијали током интервјуа, уносили су у протоколе. У оним школама у којима постоји завршна година у истраживање су укључени ученици. **Анкетним испитивањем обухваћено је укупно 169 наставника и 163 ученика.**

Школе су имале задужење да бившим ученицима пошаљу Образац за унос података о кретању ученика након завршетка образовања у огледном профилу, након чега су га ученици прослеђивали Заводу. **Број свршених ученика који је попунио упитник износи 26**, што представља мањи проценат од предвиђеног те мали проценат у односу на укупан број свршених ученика.

Републички координатор, као стручно лице које располаже са највише информација са терена о огледном профилу и његовој реализацији у свим школама обухваћеним огледом, одговарао је на питања о квалитету профила и квалитету његове реализације.

Школе су имале задатак да попуне *Образац о образовним постигнућима и постигнућима на матурском испиту*.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања упутио је захтев школама у којима се остварује оглед да доставе податке о социјалним партнерима који имају сазнања о квалитету огледа, али школе те податке нису доставиле и после више ургенција. На ургенцију по истом питању није реаговала ни Заједница школа. О разлозима недостављања података Завод није обавештен, али је једна од претпоставки и то да школе немају контакте са послодавцима, односно да нема послодаваца који су запошљавали лица која заврше профил Техничар за безбедност саобраћаја..

У поступку евалуације добијена су следећа стручна мишљења:

- мишљење ЗУОВ-а о квалитету огледног профила
- мишљење Агенције за безбедност саобраћаја
- мишљење Управе за саобраћај (МУП)
- мишљење Управе за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку

3. ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ, УЧЕСНИЦИ И КОРИСНИЦИ ВРЕДНОВАЊА ПРОГРАМА ОГЛЕДА

Главне **заинтересоване стране** за релевантне податке о квалитету огледног програма и остварености циљева и исхода огледа су Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Савет за стручно образовање и образовање одраслих, Завод за унапређивање образовања и васпитања и реализатори огледног програма (школе). Министарство просвете, науке и технолошког развоја, као носилац политике развоја система образовања, заинтересовано је за објективне и поуздане информације на основу којих ће донети одлуку о њиховом даљем развоју, односно статусу. У оквиру реформе средњег стручног образовања, процена остварености циљева и исхода огледних програма образовања је у функцији развоја нових предлога и идеја о томе шта понудити будућим средњошколцима у Србији. С друге стране, реализаторима огледног профила потребно је да сагледају резултате и проблеме у примени и да се припреме за нове изазове у раду.

Индиректно, за резултате процене квалитета огледног образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја заинтересовани су државни органи, јавне установе и удружења који, у оквиру законом прописаних надлежности, разматрају питања из области

образовања – *Национална служба за запошљавање, Привредна комора Србије, Унија послодаваца* и друге асоцијације привредника.

Учесници у вредновању овог огледног профила су:

- Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (запослени и спољни сарадници);
- руководиоци, стручни сарадници, наставници и ученици школе у којима се вреднују огледни профили, као и ученици који су завршили овај огледни профил;
- социјални партнери школа у којима се вреднују образовни профили;
- републички координатор за праћење огледног профила;
- Заједница школа итд.

Носилац вредновања овог и свих огледних профила у систему је Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Корисници резултата вредновања програма огледа су све наведене заинтересоване стране, као и стручњаци који се баве праћењем реализације Стратегије развоја средњег стручног образовања, Стратегије за смањење сиромаштва и других стратешких докумената Владе Републике Србије.

4. ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ОГЛЕДА – ИЗВОД ИЗ ПРАВИЛНИКА

У наставку је представљен извод из *Правилника* односно очекивани циљеви и исходи огледног профила Техничар за безбедност саобраћаја који су предмет вредновања.

4.1. Циљ огледа

Циљ овог четворогодишњег огледног профила у подручју рада Саобраћај је *унапређење квалитета и осавремењивање образовно-васпитног рада и увођење организационих новина*. Овај веома начелан циљ конкретизован је кроз низ циљева нижег реда општости, који су приказани у наставку:

Увођење програмских новина:

- увођење у свакодневну наставну праксу савремених и ефикасних метода рада са ученицима;
- увођење новог наставног плана и програма кроз хоризонтално и вертикално повезивање наставних тема и садржаја, у склопу модула, а у циљу остваривања исхода образовања (предлог новог наставног плана и програма за први и други разред дат је у прилогу овог предлога, његов је саставни део и представља полазну основу за континуирани рад на побољшању његовог квалитета);
- увођење флексибилног наставног програма, дефинисаног у потпуности од стране школе као крајњег реализатора програма, а у зависности од интереса локалне средине, како би се обезбедила ефикаснија упошљивост стручњака овог образовног профила у локалној средини;
- израду критеријума оцењивања и грађења стандарда оцењивања ученика.

Увођење организационих новина:

- прилагођавање унутрашње структуре наставног плана и часова у оквиру годишњег фонда часова у складу са постављеним исходима образовања и условима рада у школи и на радном месту (нов наставни план) а према стратегији структуре наставног плана у реформисаној средњој стручној школи;
- наставни план и програм биће објављивани за сваку школску годину ради усаглашавања са неопходним изменама током реализације програма огледа;
- наставни садржаји су организовани модуларно;
- повећање фонда часова практичне наставе ради успешнијег остваривања општих циљева образовања у овом образовном профилу.

4.2. Очекивани исходи огледа

Као исходи огледног профила Техничар за безбедност саобраћаја – оглед одређени су:

Унапређен и квалитетан образовно-васпитни рад:

- ефикасни и подстицајни методи рада са ученицима примењени у свакодневној образовној пракси;
- наставни садржаји организовани модуларно, на начин који омогућава усвајање генеративних, трансферних и функционалних знања и вештина, релевантних за будућу професију а која представљају основу за усвајање појмова и знања у наредним фазама рада и школовања;
- вертикално и хоризонтално повезани наставни планови и програми;
- објективно оцењивање ученика према постављеним критеријумима.

4.3. Циљеви и исходи стручног образовања за образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед

Као циљеви стручног образовања постављени су следећи:

- Развијање способности за вршење увиђаја
- Развијање способности за вршење унутрашње контроле у друмском саобраћају
- Развијање способности за организовање процеса обуке у ауто-школама
- Развијање способности за процену штете на возилу
- Развијање способности комуникације и тимског рада.

У даљој конкретизацији исхода, формулисани су исходи стручног образовања и то у оквиру очекиваних радних компетенција, знања, вештина, ставова чиме се обезбеђује лакше планирање у настави, праћење напредовања ученика и објективније вредновање и самовредновање. По завршеном образовању за овај профил, ученик тј. будући техничар за безбедност саобраћаја требало би да стекне следећа знања, вештине и стручне компетенције:

	ИСХОДИ ОБРАЗОВАЊА
ЗНАЊА	<ul style="list-style-type: none"> - о примени закона о безбедности саобраћаја - о врстама саобраћајних незгода - о првој помоћи - о склоповима мотора и моторних возила - о одржавању моторних возила - о примени правилника унутрашње контроле - о начину обележавања саобраћајне сигнализације у пројекту - о правилима писане и вербалне комуникације у непосредним пословним контактима
ВЕШТИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - употребе одговарајуће опреме за извођење увиђаја - израде скице места саобраћајне незгоде - израде записника и извештаја о увиђају - указивања прве помоћи - опажања - управљања возилом Б категорије - обезбеђивања места интервенције и саобраћајне незгоде на путу - постављања саобраћајне сигнализације на терену према пројекту - употребе каталога о возилима и деловима за процену штете - употребе рачунара - вођења документације о кандидату, инструктору и возилу - комуникације и тимског рада са непосредним сарадницима

**СТРУЧНЕ
КОМПЕТЕНЦИЈЕ**

- вршења увиђаја
- вршења унутрашње контроле у друмском саобраћају
- организовања процеса обуке у ауто-школама
- процене штете на возилу
- вербалне и писане комуникације са непосредним сарадницима, учесницима у саобраћају и кандидатима за возача

РЕЗУЛТАТИ ВРЕДНОВАЊА ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА
ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ОГЛЕД

5. МИШЉЕЊЕ ЗУОВ-А О КВАЛИТЕТУ И АДЕКВАТНОСТИ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Стручно мишљење Завода за унапређивање образовања и васпитања о квалитету и адекватности огледног профила Техничар за безбедност саобраћаја указује на следеће:

- Постоји објективна потреба и оправданост да огледни профил добије статус редовног образовног профила због специфичности области Безбедност саобраћаја и актуелности проблема безбедности саобраћаја код нас. При томе треба имати у виду да је иницијативу за увођење овог образовног профила покренула Заједница саобраћајних школа Републике Србије, али уз подршку Министарства унутрашњих послова и Више школе унутрашњих послова.
- Спајање овог образовног профила са неким другим образовним профилем или профилима није потребно с обзиром на специфичност, комплексност и обим знања и вештина тј. предвиђених исхода образовања.
- Процес израде *Стандарда квалификација* завршен је 2012. године. У том процесу учествовали су представници *Управе саобраћајне полиције МУП-а Републике Србије, Агенције за безбедност саобраћаја* и ауто-школе.
- Редовним праћењем реализације овог образовног профила са статусом огледа закључено је да је потребно извршити одређене корекције, како у наставним плановима тако и у наставним програмима у складу са важећом законском регулативом, која није важила у тренутку објављивања програма огледа.

Иако се према наведеном може закључити да се не доводи у питање квалитет и адекватност профила, потребно је имати у виду следеће: од пет кључних компетенција у домену стручног образовања (видети поглавље 4.3), само је једна директно повезана са завршетком овог образовног профила (омогућава директно укључивање у свет рада), а то је компетенција вршења унутрашње контроле у друмском саобраћају. Остале три компетенције (вршење увиђаја, организовање процеса обуке у ауто-школама, процене штете на возилу) по новим прописима и правилима Министарства унутрашњих послова релевантне су за послове који подразумевају виши ниво образовања и лиценцирање од стране овлашћене институције. То значи да није довољно да се заврши четворогодишње образовање већ су потребне и додатне обуке (школовање, сертификација и лиценцирање). Утврђена компетенција која се односи на вербалну и писану комуникацију са непосредним сарадницима, учесницима у саобраћају и кандидатима за возача не би се могла назвати кључном компетенцијом у домену стручног образовања.

6. РЕЗУЛТАТИ ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА ПРЕМА МЕТОДОЛОГИЈИ ЗАВОДА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА (КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА НПП)

Републички координатор, као стручно лице, одговорно за имплементацију методологије праћења огледа чији је носилац био Завод за унапређивање образовања и васпитања, изнео је сумарне процене након вишегодишње примене Упитника Б1 и Б2 (упитници за процену квалитета програма огледа на крају полугодишта и на крају школске године).

Резултати вишегодишњег праћења реализације огледног профила показују да наставници из свих школа позитивно процењују различите аспекте огледа. Осим тога, преовлађује мишљење да су циљеви модула јасно и прецизно дефинисани и да прописани исходи одговарају захтевима конкретног занимања. Као доказ њихових позитивних процена и доследности налаза праћења може се навести и висока општа оцена квалитета огледног профила (4,31, на скали од 1 до 5).

Мишљење републичког координатора у целости:

*С обзиром на то да се огледни образовни профил остварује дуги низ година, наставници су имали прилике да се детаљно упознају са иновацијама које образовни профил пружа као и са циљевима модула који су заступљени. Из тог разлога су наставници сагласни у оцени да су **циљеви модула јасни и прецизно дефинисани** иако се многи први пут сусрећу са том терминологијом у пракси.*

*О очекиваним исходима модула наставници су се изјашњавали **позитивно у погледу њихове дефинисаности**. Сваки исход модула је нашао примену и у пракси па је њихова мерљивост изузетно заступљена. У односу на друге образовне профиле, водило се рачуна да узрасним и развојним карактеристикама ученика одговара и расподела предмета по годинама како би се постигли најбољи резултати. Школе у којима се образује огледни профил ТБС представљају велике саобраћајне центре са добро развијеном мрежом институционалних центара са којима се остварује добра сарадња и који представљају релевантне факторе за спровођење и проверу исхода модула. Иако је доста обећавано у погледу опремљивања кабинета неопходним средствима за рад и даље су неки ресурси неопходни за реализацију наставе у школи па је повезаност са спољним факторима од непроцењиве важности. Пошто је за постизање стручних компетенција потребна заиста шира база знања, **исходи модула омогућују примену које ово занимање заиста и тражи.***

Примена иновација у програму саобраћајних школа унела је различит приступ реализацији наставе на који су наставници морали да се навикну. Управо из тог разлога је и препоручена дужина трајања модула непримерена у остваривању очекиваних исхода, што се првенствено односи на општеобразовне предмете који

сумарно имају мањи фонд часова у односу на друге образовне профиле. Можда се ради и о слабијој адаптацији на нове начине рада. **Предвиђена модуларна структура предмета је заиста наишла примену** јер постоје релативно мала одступања у корелацији модула са другим модулима и предметима и омогућују континуиран рад и праћење ученика по усвајању знања и њиховој примени у сваком наредном модулу или другом предмету без непотребног понављања материје али са могућношћу њихове провере из других предмета. Различити географски, климатски, грађевински и други услови који владају у окружењу градова у којима се образује овај огледни образовни профил намећу некада и другачији избор и примену различитих метода рада како би се реализовали препоручени садржаји.

Традиционални начини оцењивања ученика писаном и усменом провером промењени су и проширени тј. повећани како би се ученици навикли на континуиран рад у припремању на будуће обавезе након завршетка средње школе (даље усавршавање и стварање бољих радних навика). Да би се реализовали модули потребно је добро теоријско знање које се може проверити на више начина а све у циљу обављања самосталног рада и примене тог знања и на подстицању ученичког размишљања и правилног и правовременог одабира одговарајућих средстава. Из препоручених начина оцењивања наставник може да изабере одговарајућу методу у зависности од тренутне ситуације. Један од критеријума за одабир различитих начина оцењивања јесте и сам концепт матурског испита који од ученика не захтева чисту репродукцију научног већ и креативност и логичко повезивање већ научног градива.

Проблеми реализације наставе огледају се и у доступности одговарајуће литературе. Проширивањем базе знања и превазилажењем досадашњих начина рада, велик број наставника за ученике припрема посебне материјале за учење (који поред досадашњих представљају добру надградњу) и који до скоро нису били доступни, али је развојем технике и технологије омогућено приближавање материје и боље сагледавање наставног садржаја коришћењем различитих материјала који доприносе и већем интересовању ученика. Ово се првенствено огледа у примени рачунара у настави без којег је данас немогуће сагледавати наставни процес и који омогућује бољу интеракцију ученика и наставника. Од посебних материјала се издвајају различити припремљени текстови и тестови, а највише примена мултимедијалног садржаја које од 114 анкетираних наставника користи 59. Додатна обука је првенствено везана за примену нових наставних метода у настави како би се иста обогатила новим садржајима и држање корака са техничким и технолошким иновацијама којих је сваким даном све више.

Просечна оцена којом су наставници вредновали огледни профил јесте висока и износи 4,31. Од укупног броја анкетираних (363), за рад у огледу одлучило се 289 наставника. За ревизију би се од 355 анкетираних наставника одлучило 220, а од тог броја наставници стручних предмета би више учествовали у ревизији – 139, док наставници општеобразовних предмета по овом питању имају подељено мишљење.

У почетним годинама попуњавања упитника велик број наставника је имао отпор према раду у огледу како због већег ангажовања на припреми тако и због већег ангажовања на самом часу. Временом се такво размишљање променило и наставници све више желе да предају у огледном профилу због испољавања веће креативности на самом часу, због мањег броја ученика са којима раде а који постижу боље резултате па је и мотивација већа, омогућавањем примене већег броја наставних метода, бољег и јасније дефинисаног наставног плана и програма, док је незнатан број наставника остао привржен класичној настави због недостатка уџбеника или недовољног броја часова за предвиђени наставни предмет. За потребе ревизије програма одлучио би се већи број наставника који су иначе и видели и препознали потребу за стварањем и усавршавањем програма који може допринети још бољој и квалитетнијој настави.

7. МИШЉЕЊЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА О АДЕКВАТНОСТИ И КВАЛИТЕТУ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Са циљем успостављања система безбедности друмског саобраћаја Влада Републике Србије је 2009. године основала Агенцију за безбедност саобраћаја. Агенција је, као стручна институција која обавља различите развојне, стручне и регулативне послове из области безбедности саобраћаја, консултована у поступку вредновања огледа.

У мишљењу које је доставила Агенција за безбедност саобраћаја наводи се да „саобраћајно образовање и васпитање ученика у средњим школама представља основ за предузимање великог броја активности које за циљ имају управљање безбедношћу саобраћаја у Републици Србији“. У том погледу посебно се истиче образовни профил који је предмет вредновања.

Како се у мишљењу даље наводи, Агенција је детаљно сагледала и анализирали наставне целине и јединице, циљеве и очекиване исходе, као и предложену литературу, потребну за наставу у огледу. На основу тога Агенција износи закључак да је велики број одредби *Закона о безбедности саобраћаја на путевима* у потпуности уграђен у наставни план и програм који се остварује у оквиру образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја – оглед. Мишљење се завршава констатацијом да наставни план и програм овог огледног профила „у потпуности одговара стандардима и захтевима који су неопходни за квалитетно образовање и усавршавање кадрова у средњем стручном образовању“.

Иако се не доводи у питање стручно мишљење Агенције, која је и основана да допринесе унапређивању безбедности у саобраћају у националним оквирима, ипак треба имати у виду да се овим мишљењем превасходно подржава стратешки правац у развоју безбедности саобраћаја, који се директно односи на садржај огледног програма. У овом мишљењу није видљиво да је Агенција разматрала профил у односу на постојећи контекст у систему средњег стручног образовања. У суштини, мишљење Агенције може се тумачити и тако да су ове теме и садржаји потребни у сваком профилу у овом подручју рада.

У мишљењу Агенције нису наведени одређени релевантни подаци који се односе на надлежности ове агенције, утврђене Законом о безбедности саобраћаја. Ради се о следећем: предавач теоријске обуке у ауто-школама треба да има најмање вишу стручну спрему у смеру друмски саобраћај и дозволу (лиценцу) коју му даје Агенција. То практично значи да лице које заврши профил Техничар за безбедност саобраћаја, према наведеном закону, нема довољно образовања за вршење кључних послова за које се припрема, а односе се на обуку у ауто-школама.

8. МИШЉЕЊЕ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ О АДЕКВАТНОСТИ И КВАЛИТЕТУ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

8.1. Мишљење Управе саобраћајних послова

Иако ЗУОВ, Заједница школа и директори школа наводе да је образовни профил развијан уз сагласност, помоћ и подршку МУП-а, у достављеном стручном мишљењу наводи се да Управа саобраћајне полиције није консултована приликом давања предлога за увођење и развој профила. Будући да је профил развијан 2002. године, постоји могућност да постоји дисконтинуитет у информисању.

С друге стране, Управа саобраћајне полиције сматра да је постојање оваквог профила потребно јер „би ови кадрови требало да поседују неопходна предзнања која су неопходна полицијским службеницима који врше непосредну контролу и регулисање саобраћаја на путевима“. Према овој констатацији, не може се јасно закључити да ли се профил види као једна од „улазница“ за полицијске службенике или као програм образовања који је потребан независно од делатности МУП-а.

Управа даље наводи да, приликом спровођења наставе на Курсу за контролу и регулисање саобраћаја, полицијски службеници ове Управе нису уочили да су предзнања лица са овим образовним профилем омогућавала одређене предности у односу на полазнике курса са било којим другим образовним профилем. Такође, полицијски службеници ове Управе, лица са предметним образовним профилем, најчешће сусрећу у привредним друштвима која су овлашћена за вршење техничког прегледа возила и том приликом је уочено да ова лица поседују изузетно низак ниво знања о проблематици техничких услова које морају да испуњавају возила у саобраћају на путевима, односно начину функционисања појединих склопова возила.

Управа саобраћајне полиције не располаже подацима о броју запослених лица са овим профилем у Министарству унутрашњих послова.

У мишљењу је назначено и то да се на основу провера теоријских и практичних знања која се врше приликом утврђивања услова за добијање овлашћења за вршење техничког прегледа возила (провере знања углавном врше дипломирани инжењери саобраћаја) може закључити да овим кадровима недостаје основна техничка писменост у погледу познавања проблематике моторних и прикључних возила.

8.2. Мишљење Управе за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку

У мишљењу се позивају на Мишљење Управе саобраћајне полиције и њихове процене о компетенцијама лица са завршеним огледним профилем, јер та управа врши инспекцијски надзор над њиховим радом.

Кључни елемент достављеног мишљења односи се на информацију да полицијски службеници који се распоређују на послове вршења увиђаја и надзора вршења техничких прегледа имају обавезне обуке интерног карактера за које је надлежан МУП.

На основу исказаних потреба Управе саобраћајне полиције ова управа планира, развија, организује и евалуира, поред осталих, и **Програм курса за вршење увиђаја саобраћајних незгода.**

Ова управа сматра да је на основу мишљења Управе саобраћајне полиције потребно сертификавање ових лица од стране МУП-а РС или Агенције за безбедност саобраћаја.

Дакле, према наведеном може се закључити да лица која заврше профил Техничар за безбедност саобраћаја немају директну проходност ка пословима који су као главни наведени у исходима стручног образовања. Дакле, једна од кључних компетенција која се стиче у профилу (вршење увиђаја) постаје ирелевантна, јер не омогућава предност у запошљавању у МУП-у, а подразумева и додатну интерну обуку у МУП-у, као и за остале који о томе нису учили током средње школе.

9. МИШЉЕЊЕ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ АУТО-ШКОЛА СРБИЈЕ О АДЕКВАТНОСТИ И КВАЛИТЕТУ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Привредна комора ауто-школа Србије окупља највећи број ауто-школа у Републици и једини је легални, а самим тим и репрезентативни представник правних лица у области образовања будућих возача моторних возила.

Оно на шта се у стручном мишљењу указује, а што је важно нагласити са аспекта процеса вредновања, јесте да:

1. ПКАШС није била иницијатор развоја образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја.
2. Представници ПКАШС нису учествовали у развоју овог програма.
3. Законом није дефинисана обавеза запошљавања кадрова овог стручног профила, те ауто-школе немају потребу за овим кадровима.

У мишљењу се позива на одредбе Закона о безбедности саобраћаја на путевима према којима ауто-школе имају потребе за запошљавањем следећих лица:

1. Инструктор вожње – саобраћајна струка пети степен,
2. Предавач теоријске обуке – виша или висока стручна спрема саобраћајне струке – друмски саобраћај и
3. Испитивач – виша или висока стручна спрема саобраћајне струке – друмски саобраћај (у прелазном периоду могу бити и инструктори или испитивачи који су обављали две године овај посао).

С друге стране, ПКАШС сматра да очекивани циљеви и исходи овог програма могу значајно да утичу на опште знање и способности, како кажу, „наших кадрова“ (инструктор вожње, предавач теоријске обуке, испитивач), те сматрају да би ниво знања овог профила био значајан као предуслов за надоградњу профила који је њима потребан, а то је „инструктор вожње“.

ПКАШС не располаже подацима о броју техничара за безбедност саобраћаја у ауто-школама, премда наводе да сматрају да је реч о занемарљивом броју.

Како у стручном мишљењу наводе, област образовања будућих возача регулисана је одредбама Закона о безбедности саобраћаја на путевима и његовим подзаконским актима, а на њихову жалост тим одредбама нису дефинисане потребе за кадровима образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја.

10. МИШЉЕЊЕ ЗАЈЕДНИЦЕ САОБРАЋАЈНИХ ШКОЛА О АДЕКВАТНОСТИ И КВАЛИТЕТУ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Заједница саобраћајних школа је на захтев Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања доставила стручно мишљење о квалитету овог огледног профила и остварености циљева и исхода програма огледа. Како се у мишљењу наводи, реч је о добро осмишљеном, специфичном профилу у области безбедности друмског саобраћаја који је у великој мери испунио очекивања. Сматрају да Техничар за безбедност саобраћаја – оглед представља образовни профил за којим постоји објективна потреба.

Мишљење заједнице у целости

Образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја је у смислу образовне делатности у великој мери испунио очекивања. Добро осмишљен, специфичан профил у области безбедности друмског саобраћаја, са три стручне компетенције, показао је своје позитивне стране кроз модуларну наставу, већу слободу наставника у избору садржаја наставе и савремених наставних средстава, добру корелацију теоријске и практичне наставе, рад са мањим бројем ученика. Све ово доприноси квалитету наставног процеса и бољим постигнућима ученика.

Статистика показује да овај образовни профил уписују ученици са бољим успехом у основном образовању, у односу на остале профиле овог подручја рада, али и да знатно већи број ученика наставља даље школовање на техничким факултетима и високим школама. Одређени недостаци наставног плана и програма који су уочени, а који се пре свега односе на недовољан фонд часова и обим градива из математике, могу се отклонити мањим изменама. Предлог измена саставиће стручна тела Заједнице саобраћајних школа.

Квалитет овог образовног профила огледа се у очигледној способности ученика да се по завршеном школовању директно укључе у рад на пословима из домена својих стручних компетенција, о чему сведоче похвале социјалних партнера који су учествовали у реализацији практичне наставе и матурског испита и који су били веома задовољни приказаним знањем и вештинама ученика.

Стручна компетенција овог образовног профила, која се односи на вршење увиђаја саобраћајних незгода, може се у правом светлу показати само упошљавањем ових кадрова у МУП-у. До сада нема искустава да се овом образовном профилу пружа било каква предност на конкурсима полиције за кадрове у саобраћају. Имајући у виду наставни план и програм профила и врхунску стручност наставног кадра који га реализује, као и сарадњу са МУП-ом на реализацији практичне наставе и матурског испита, мишљења смо да у наредном периоду на нивоу два надлежна министарства треба усагласити ставове и на појединим конкурсима за рад у саобраћајној

полицији дати одређену предност овом образовном профилу, јер доноси неупоредиво бољу улазну компетенцију у односу на све остале образовне профиле средњошколског образовања.

С обзиром на обим и комплексност знања и вештина, али и на значај и специфичност области каква је безбедност саобраћаја и актуелност проблема безбедности саобраћаја код нас, сматрамо да постоји објективна потреба и оправданост да Техничар за безбедност саобраћаја има статус посебног образованог профила, односно да његово уклапање у неки други образовни профил није пожељно.

11. МИШЉЕЊЕ РЕПУБЛИЧКОГ КООРДИНАТОРА О КВАЛИТЕТУ ПРОГРАМА И КВАЛИТЕТУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Републички координатор износи процену да су наставници веома задовољни огледним програмом за образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед. Генерална сумарна процена наставника у погледу квалитета огледног профила сагласна је са мишљењем односно проценама и самог координатора. Он, сагледавајући програм огледа у целини (на скали од 1 до 4), даје оцену 4.

С друге стране, током вишегодишње реализације овог огледног профила као најчешће замерке наставника на огледни програм издвајају се следеће: неповољан однос фонда часова општеобразовних и стручних предмета, недовољна или неадекватна опремљеност наставним средствима за реализацију наставе и начин праћења огледа на нивоу система. Међутим, ови недостаци, иако се издвајају као најчешћи, нису репрезент мишљења већине наставника. Уколико посматрамо мишљење већине наставника, током вишегодишње реализације овог огледног профила, оно је непромењено и указује на то да су они веома задовољни програмом огледа за будуће техничаре за безбедност саобраћаја.

Координатор истиче да је постојећи однос општеобразовних и стручних предмета адекватан јер представља приближавање реалној радној средини струке за коју се ученици школују. Међутим, како је у одговору назначено, наставници општеобразовних предмета због такве ситуације имају замерке на фонд часова који је незнатно смањен у односу на досадашње профиле.

Сумарна описна оцена квалитета програма огледа у целини (курикулум, активности, фонд и др.) коју даје републички координатор:

Наставни програм овог огледног образовног профила базиран је на искуствима савремених система како теоријских тако и практичних знања. Применом одговарајућих предмета у свакој години школовања дошло се до методолошког приступа учењу у коме је наставник (како сваког предмета тако и у свакој школској години) у потпуности стављен у улогу заједнице, чијим деловањем се имплементира корелација сваког предмета. Одабиром сваког предмета у школској години водило се рачуна о менталној зрелости за тај наставни предмет као и о претходној теоријској припреми из предмета који у свом програму (основног и средњошколског програма) поменути садржај већ нуде. Самим тим је постигнута корелација предмета како између година тако и унутар њих што за резултат има непонављање наставног садржаја већ константну примену претходно наученог градива и то не из једног него из више предмета.

Савременим методама учења са акцентом на развоју вештина повећана је потреба за активношћу сваког ученика понаособ или у функцији заједнице односно тимског рада.

Да би се ови садржаји остварили, број ученика који је заступљен у огледном профилу одсликава реално стање којом би се ове активности у потпуности реализовале. Сваком ученику се може посветити већа пажња и у потпуности сагледати развој сваког ученика понаособ као и отклонити евентуалне сметње у савладавању програма. Предложени начини оцењивања ученика такође потврђују ову тезу, што резултира и већим бројем оцена из којих се може извести веродостојнија крајња оцена. На овај начин је избегнута чиста репродукција знања и повећана је активност ученика, што резултира дуготрајним знањем и већом сналажљивошћу ученика.

Повећањем потребе за школовањем кадрова који се након завршетка средњошколског образовања могу адекватно укључити у процес реализације послова привредних субјеката који у опису послова препознају овакве потребе, повећан је број часова стручних предмета као и саме практичне наставе. Реализација се изводи са што већим бројем примера из праксе као и на самом терену тј. у реалном стању. Због сталног технолошког напретка, све веће употребе рачунарских софтвера, примене знања у реалним условима, предложени однос броја часова општеобразовних и стручних предмета одсликава савремене трендове и омогућује приближавање потребама тржишта рада.

Сумарна описна оцена квалитета реализације програма огледа у школама (успеси, проблеми, изазови, ставови наставника, подршка, тимови и др.) коју даје републички координатор:

Анализирајући просечне оцене одељења и предмета сваке године, критеријуми наставника у свим школама су уједначени и нема великих одступања. Најслабији резултати се постижу из математике и општестручних предмета – Физике и Механике (што је резултат недовољног знања из математике, али се предмет Механика учи у години у којој зрелост ученика одговара градиву које се изучава, што није случај сличног образовног смера где се предмет изучава у првој години средње школе) што упућује и на проблем фонда часова и наставног програма, на шта су предметни наставници скретали пажњу.

Велики број наставника је препознао предности рада у огледном образовном профилу, не само због мањег броја ученика већ и због веће ефикасности у самом раду који су резултат исхода модула, као и креативности ученика који долазе до изражаја новим методама рада и бољом корелацијом наставног садржаја. Највећи број оваквих коментара дали су наставници српског језика и књижевности и страних језика. Предност рада у огледном образовном профилу представља и избор начина и метода рада који доводе до бољих резултата.

Већи број позитивних коментара оцене образовног профила дали су и наставници у школама које су скоро почеле са реализацијом огледног профила јер је повећано интересовање за упис ученика са бољим успехом.

На основу упитника, примена мултимедијалних уређаја је повећана у односу на претходни период јер је развој софтверских програма, који су у последње време нашли већу примену у саобраћајној струци, наметнуо потребу за коришћењем истих, упркос недостатку наставних средстава.

Ученици постижу боље резултате јер су садржаји прилагођени стварним потребама. Проблеми везани за рад у огледу манифестују се кроз недостатак уџбеника и савремених средстава. Разлози ових недостатака леже и у чињеници да технологија данас много брже напредује него што је могуће направити одговарајући план и програм конципиран са аспекта применљивости и постојећих наставних средстава, те је због тога дат и довољан фонд часова за усвајање иновација. Иако се за општеобразовне предмете користе махом већ постојећи уџбеници, проблем уџбеника је највише изражен код стручних предмета јер је програм конципиран применама из литературе широког спектра. Из тог разлога не постоји јединствен уџбеник који би покрио области наведених предмета, као ни поузданост признавања тј. усвајања наставног плана и програма на дужи период.

Као излазни резултат самог образовног профила може да се узме у обзир и задовољство привредних субјеката који су били директно укључени у реализацију матурског испита на којем су ученици показали довољан фонд знања за самостално обављање постављених задатака.

Да би реализација наставе била боља, пожељно је организовати међусобну сарадњу између школа, међусобно усаглашавање мишљења о наведеним проблемима наставног садржаја, као и повремене стручне екскурзије како унутар граница наше земље тако и ван ње.

Републички координатор је навео и следеће предлоге за унапређивање програма огледа:

- Увођење изборних предмета, стручних и општеобразовних, у зависности од даљих активности ученика ради бољег савладавања припремног програма за упис на студије и потребе запошљавања.
- Прилагодљиви наставни програм за увођење и примену нових технологија.
- Већа подршка у опремању наставних средстава за реализацију програма.
- Повећање броја часова математике по годинама учења.
- Увођење часова рачунарских програма за скицирање и симулацију саобраћајних незгода.
- Чешће заједничке активности школа и размена искустава.
- Померање позиције одређених модула из физике и практичне наставе ради боље корелације између предмета.
- Померање позиције предмета Безбедност саобраћаја из друге у трећу годину, као и предмета Пословна култура из треће у другу годину учења.

12. МИШЉЕЊЕ ДИРЕКТОРА ШКОЛА О КВАЛИТЕТУ И РЕАЛИЗАЦИЈИ НАЈВАЖНИЈИХ АСПЕКТА ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

На питања у оквиру структурираног интервјуа одговорили су директори свих школа у којима се овај огледни профил реализује. У школама постоје разлике у погледу трајања образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја (од четири до једанаест година).

Како се у интервјуима наводи, **иницијатива за увођење огледног профила** потекла је са различитих страна од: Заједнице саобраћајних школа, Стручног већа саобраћајне стручне школе, МУП-а Републике Србије, директора, социјалних партнера и предузећа у окружењу, док је у школи из Земунa постојала заједничка иницијатива школе, МУП-а Републике Србије и осигуравајућих Завода.

Као **разлози за увођење овог огледног профила** наводе се: потреба тржишта рада за овим образовним профилем, увођење нових програма који образују ученике за нова радна места, али и омогућавају даље школовање, могућност запошљавања у осигуравајућим друштвима и МУП-у, модернизација наставног процеса и увођење модуларне наставе. У наставку наводимо нека од образложења наведених разлога:

– Указале су се потребе за овим профилем на тржишту рада. У сарадњи са социјалним партнерима увидели смо да постоје велике потребе за увођењем овог огледа. Добра сарадња са представницима МУП-а омогућила нам је да увидимо колико је значајно формирање овог огледног одељења. Уз консултације смо утврдили основне смернице за рад у овом огледу, а кроз сарадњу са надлежним институцијама утврђен је наставни план и програм. (директор Саобраћајно-техничке школе Земун)

– Било је потребно осмислити образовни профил који би одговарао потребама МУП-а РС. Те послове у МУП-у обављају лица која немају стручне квалификације. Лица која заврше образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја у потпуности поседују стручне квалификације за успешно обављање овог посла које одговарају потребама МУП-а. Није довољно да лица која већ раде у МУП-у похађају додатне програме обуке и обављају ове послове – показало се као неквалитетно и непрофесионално. (директор Техничке школе Радоје Љубичић, Ужице)

Такође, шест школа је радило односно прибавило резултате анализе потреба за образовним профилем Техничар за безбедност саобраћаја – оглед. Како се у интервјуима наводи, реч је о анализи Националне службе за запошљавање, МУП-а Републике Србије, рађене су и анализа потреба тржишта, а такође су консултована и осигуравајућа друштва.

Како даље сазнајемо, шест школа није имало никакву врсту подршке при реализацији овог огледног профила. Куповину опреме као и обуку наставника ове школе су финансирале из сопствених средстава. Школа из Земуна је имала помоћ од сарадника са којима су сарађивали и размењивали информације. Повремено организују састанке са партнерима ради утврђивања смерница за унапређивање рада у огледним одељењима.

Сви директори се слажу да је **велико интересовање ученика** за овај огледни профил, као и да се сваке године повећава број заинтересованих. Током година није било проблема са малим бројем пријављених ученика, а у прилог томе говори чињеница да се увек тражи место више. Даље сазнајемо да овај профил уписују углавном одлични и врло добри ученици, који са сличним просеком и завршавају средњу школу, затим и да је успех ученика знатно бољи него у другим одељењима која нису огледног типа.

Када је реч о томе како директори процењују успех, знање и рад ученика у огледном профилу, сви **директори су веома задовољни успехом**. Као потврду задовољства наводе да велики број ученика наставља школовање, затим да се остварује све бољи просечан успех одељења током школовања и на матурском испиту, као и да су ово најбоља одељења по успеху и владању у школи. Интервјуом је даље предвиђено да директори упореде генерације ученика, што су поједини и учинили и слажу се у мишљењу да је реч о прилично уједначеним генерацијама.

Пет школа је иницирало **измене и допуне наставног плана и програма** за огледни профил. Иницијативе су изражене преко актива наставника, представника у комисији за матурске испите и на састанцима тимова за измене из школа које школују огледни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед. **Што се конкретних измена тиче, промењен је концепт матурског испита, који би, по мишљењу директора ТШ ГСП из Београда, поново требало мењати јер је и даље у техничком и административном смислу лоше осмишљен**. Ова школа иницирала је **повећање часова математике и српског језика у сва четири разреда, као и увођење предмета Менаџмент у саобраћају и процена штете**. Директор школе из Земуна каже да није било значајнијих измена, вршено је усаглашавање наставног плана и програма за три наставна предмета (Безбедност саобраћаја, Регулисање саобраћаја и Саобраћајне незгоде) са актуелним законима и правилницима.

Посебан сет питања односио се на процене **квалитета садржаја програма огледа и квалитета његове реализације**. При проценама садржаја НПП, директори углавном наводе да је он задовољавајући, а у прилог томе наводе чињеницу да су ученици по завршеној школи оспособљени за рад. Упркос томе, неопходне су одређене промене које се односе на повећање броја часова из математике и српског језика, као и промене у области стручних предмета и практичне наставе.

Када је реч о реализацији овог огледа, директори су веома задовољни и, како наводе, он се остварује уз све потребне услове за теоријску и практичну наставу, која се организује у установи и ван ње и омогућава да сваки појединац буде спреман за рад. Даље, у прилог успешној реализацији огледног НПП говоре веома заинтересовани ученици за учење и напредовање, који остварују запажене резултате, као и наставници који су мотивисани за рад са оваквим ученицима.

Иако су сви испитаници позитивно оценили квалитет наставног програма, четири од седам саговорника навели су и **предлоге за измене програма огледа** након његове вишегодишње примене. Оне би, према њиховом мишљењу, требало да буду усмерене на: повећање часова математике, јер се велики број ученика интересује за наставак школовања, повећање броја одељења по години (2 одељења) због значајног интересовања за овај огледни профил, као и за промену наставних садржаја које су условљене развојем технике и технологије у саобраћајним системима.

Када је реч о **организационим новинама** које су уведене током реализације огледа, неки директори наводе: увођење координатора за праћење огледа, прилагођавање распореда часова практичној настави, која се одвија у школи или ван ње. Даље, истичу добру сарадњу са многим институцијама и предузећима (МУП РС, ЈКП „Београд пут“, СП „Ласта“, ДДОР Нови Сад, Дунав осигурање, ауто-школе, АМСС, ГСП, Црвени крст, ватрогасно друштво) у којима ученици остварују практичну наставу или једнодневне посете без којих се не би могли реализовати поједини наставни садржаји. Директор *Политехничке школе* из Крагујевца наводи да су реализоване разне активности ван школе као што су: Дан без аутомобила, едукација у основним школама и ПУ *Нада Наумовић* на тему безбедност у саобраћају, док су ученици школе из Враћа учесници кампање „Паркирај правилно – паркирај безбедно“ која се остварује у сарадњи са локалном самоуправом.

На основу одговора директора на питање *Како процењујете квалитет садржаја и организације праксе у овом огледном профилу*, може се закључити да су директори задовољни квалитетом садржаја и организацијом праксе. Кажу да је реч о доброј и адекватној практичној настави, која је по садржају и начину реализације квалитетнија него у сличним образовним профилима и ученицима пружа неопходна знања која касније могу употребити. Такође, директори истичу и одличне услове за организацију практичне наставе.

Интервју са директорима завршен је питањем *Колико сте задовољни постигнутим резултатима огледа у целини*. У погледу овог питања испитаници дају потврдан одговор, а као доказе наводе успех ученика, постигнута знања и вештине који омогућавају ученицима да обављају послове за које се школују, али и да наставе школовање на факултетима, за шта се опредељује велики број ученика.

На крају интервјуа оставили смо простор директорима да додају још нешто, што сматрају важним, а није предвиђено питањима. Четири директора су искористила ову прилику а у наставку наводимо њихове одговоре:

– *Било би добро, а резултати деветогодишњег искуства то и потврђују, да ово више не буде огледни профил, него да од идуће школске године уђе у Конкурс.* (директор Политехничке школе, Крагујевац)

– *Потребно је да овај образовни профил пређе у редовни систем, редовни профил. МУП неће извршити реорганизацију и систематизацију радних места, неће запошљавати ученике који заврше овај образовни профил, док образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја не буде редован профил.* (директор Техничке школе Радоје Љубичић, Ужице)

– *Потребна је боља координација са привредом и са јавним службама (посебно са МУП-ом) где је школа изузетно заинтересована.* (директор Техничке школе, Врање)

– *Интересовање за овај огледни профил је велико, а очекујемо и солидну могућност запошљавања. (2009–2010. године доња граница за упис овог профила била је 83,22).* (директор Саобраћајно-техничке школе 12. фебруар, Ниш)

13. МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА КОЈИ СУ ЗАВРШИЛИ ОГЛЕДНИ ПРОФИЛ О ЊЕГОВОМ КВАЛИТЕТУ

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања обавезао је све школе у којима се реализује огледни профил да ученицима који су завршили образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја, попуне посебно конструисан *Упитник за праћење кретања ученика по завршетку школовања у огледним профилима*. Предвиђено је да упитници буду достављени у проценту од 10% ученика у односу на укупан број свршених ученика. Попуњавање упитника је због ефикасности и економичности поступка реализовано електронским путем, а услед обезбеђивања објективности и истинитости података ученици су попуњене упитнике слали на адресу Завода. Школе нису пратиле кретање својих ученика по завршетку школовања.

Укупно 29 ученика доставило је попуњене упитнике. Узорак је чинило седамнаест испитаника и дванаест испитаница, који су похађали школе из Земуна (15), Ужица (10) и Крагујевца (4). Тринаест испитаника школовање је завршило 2012. године, затим по шест испитаника 2008. и 2009. године, три 2010. године, док један испитаник наводи 2007. годину као годину завршетка средње школе. Узорак испитаника показује да је реч о лицима која диплому Техничара за безбедност саобраћаја имају краћи временски период.

Оцењујући укупан квалитет средњошколског образовања на скали од 1 до 5 (где је 1 – незадовољавајући, а 5 – одличан), према мишљењу највећег броја испитаника (21), он заслужује оцену 4, док преосталих седам испитаника даје оцену 5.

Испитаници су били у прилици да дају конкретније процене имајући у виду понуђене елементе процене (садржај програма, квалитет наставе општеобразовних и стручних предмета, квалитет практичне наставе, опремљеност и услови школе за извођење практичне наставе, квалитет стручне праксе). Процену су вршили такође на петостепеној скали од 1 до 5 (где је 1 – лоше, а 5 веома добро). Добијени резултати, приказани у Табели 1, показују да је највећи број испитаника све елементе процене оценио као веома добре или добре. Посматрано према појединачним елементима, процене квалитета доста су уједначене. Одређено одступање постоји код оцењивања квалитета наставе општеобразовних предмета. Међутим, и овај аспект процене је преовлађујуће позитивно оцењен иако као нешто мање квалитетан у односу на преосталих пет.

Табела 1 – Процена квалитета огледног профила према различитим елементима – свршени ученици

ЕЛЕМЕНТИ ПРОЦЕНЕ		Веома лош	Лош	Не могу да проценим	Добар	Веома добар
1.	Садржај програма	0	0	4	11	14
2.	Квалитет наставе општеобразовних предмета	1	1	5	12	10
3.	Квалитет наставе стручних предмета	0	0	1	7	21
4.	Квалитет практичне наставе	0	0	3	12	14
5.	Опремљеност и услови школе за извођење практичне наставе	0	0	10	13	5
6.	Квалитет стручне праксе	0	0	5	13	11

Када би поново били у прилици да бирају, сви испитаници би поново уписали овај образовни профил (28). Деветнаест испитаника је дало и образложење изнетих позитивних процена, а илустрације ради представићемо неке од њихових одговора:

- *Задовољан сам што се тиче образовног профила, доста ми је помогао што се тиче знања у саобраћају и надам се да ћу наћи посао у својој струци.*
- *Што се мене тиче, ја сам школовањем презадовољна, то вам говори и резултат да је из нашег разреда од 19 ученика, 17 уписало факултет или вишу школу и јако су успешни студенти. Програм је јако лепо осмишљен. Предмети би могли бити још стручнији, али све у свему, одлично.*
- *Задовољна сам постигнутим знањем у школи. Интересује ме област саобраћаја. И наставила сам образовање у истој струци.*
- *У наведеној школи стекао сам задовољавајуће знање из свих предмета предвиђених програмом за смер који сам похађао, а нарочито стручних предмета, која сам до сада често у пракси и применио.*
- *Сматрам да овај смер може толико тога да допринесе развоју безбедности саобраћаја.*
- *Образовни профил је врло занимљив, пуно занимљивих и поучних ствари сазнајемо које нам могу користити како у школовању тако и у самом животу.*
- *Мислим да се добро ради са ђацима и да после завршетка школовања имају велико знање које ће им знатно помоћи да лакше нађу посао.*
- *Веома сам био задовољан учећи све о безбедности саобраћаја. Одлично се спроводи у школи. Користи ми јер радим као возач.*

- *Ја сам уписао ово занимање желећи да радим послове увиђаја и био сам веома задовољан оним што сам научио.*
- *Мислим да је добро што нас нису превише гњавили са општеобразовним предметима, научили смо оно неопходно за струку, али да сам ишла на саобраћајни факултет кажу да би ми фалила математика. Овако сам уписала приватни факултет и није ми требало. Нажалост, не радим нигде и све знање које сам стекла вероватно ћу заборавити. Мислим да би и пракса требало да се одвија више по фирмама, а не у школи.*
- *Веома занимљив образовни профил, може доста да се научи, уколико се редовно похађа настава. Идеалан за припрему ученика који би желели да се баве пословима у саобраћајној полицији или као професори стручних саобраћајних предмета.*

14. ПОДАЦИ О КРЕТАЊУ УЧЕНИКА НАКОН ЗАВРШЕТКА ШКОЛОВАЊА

Резултати испитивања ученика који су завршили образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед показују да је од 29 лица са дипломом техничара за безбедност саобраћаја само два запослена и то на пословима ван струке и имају стално запослење, док су три испитаника доскора била запослена. Један од стално запослених испитаника је прецизирао да је од завршетка школовања радио за једног послодавца, а прво запослење добио је после више од годину дана. Посао је тражио уз помоћ породице и пријатеља, док су му у тражењу посла највише помогли породични контакти.

Када је реч о кретању свршених ученика по завршетку школовања, посматрано на целокупном узорку, највећи број њих (15) је наставио школовање на вишој школи или факултету који су блиски њиховој струци, осам испитаника је наставило школовање на вишој школи или факултету који нису блиски њиховој струци, три испитаника су се запослила на пословима ван струке и нису наставила школовање и два испитаника су незапослена и нису наставили школовање.

15. АНАЛИЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТИ УЧЕНИКА ЗА УПИС У ОГЛЕДНИ ПРОФИЛ И ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРИ УПИСУ

Подаци Министарства просвете, науке и технолошког развоја о заинтересованости ученика за упис у образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед односе се на период од 2009. до 2012. године. У Табели 2 приказан је однос броја расположивих места, односно уписаних ученика, и проценат уписаних ученика којима је овај профил био на једном од прва три места према интересовању за упис у средњу школу. Подаци представљени у табели показују да је проценат ученика којима је овај образовни профил био приоритет на листи жеља релативно мали.

Табела 2 – Укупан број места и проценат ученика којима је ТБС био приоритет

НАЗИВ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА	ГОДИНА УПИСА							
	2009.		2010.		2011.		2012.	
Техничар за безбедност саобраћаја	места	жеље до 3	места	жеље до 3	места	жеље до 3	места	жеље до 3
		140	8,4	140	8,9	224	8,6	244

Поред претходно представљених података важно је приказати и евиденцију Министарства која се односи на попуњеност одељења током вишегодишње реализације овог огледног профила. Подаци приказани у Табели 3 показују да је константно реч о комплетним одељењима.

Табела 3 – Број уписаних ученика према школама и градовима

Техничар за безбедност саобраћаја	Место	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Техничка школа ГСП	Београд	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Саобраћајно-техничка школа	Земун	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Саобраћајна школа „Пинки“	Нови Сад	20	20	30	20	20	20	20	20	20
Политехничка школа	Крагујевац	20	20	20	20	20	20	20	20	/
Техничка школа „Радоје Љубичић“ Ужице	Ужице	20	20	20	20	20	20	40	40	20
Техничка школа „12. февруар“	Ниш	/	/	/	/	20	/	20	/	/
Техничка школа	Врање	/	/	/	/	20	20	20	20	20
Техничка школа	Ваљево	/	/	/	/	/	20	20	20	20
Техничка школа	Чачак	/	/	/	/	/	/	24	24	20

Техничка школа „Никола Тесла“	Сурдулица	/	/	/	/	/	/	20	20	20
Техничка школа „Иван Сарић“	Суботица	/	/	/	/	/	/	/	40	40

Поред анализе атрактивности, Министарство је урадило и анализу броја бодова на упису у назначеном периоду. Ови подаци показују да се током година максималан број бодова креће у распону од 96,2 до 90,25; минималан број у распону од 71,6 до 81,8, а просечан број бодова од 78,2 до 86,5. Уколико посматрамо укупне трендове кретања образовних постигнућа ученика при упису у овај профил, може се закључити да се у њега константно уписују ученици са доста високим образовним постигнућима.

Табела 4 – Приказ броја поена на упису у образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед

ГОДИНА УПИСА											
2005.			2006.			2007.			2008.		
Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена
80,28	90,25	75,15	80,1	92,4	74,6	78,2	93,0	71,6	78,2	91,1	72,5
ГОДИНА УПИСА											
2009.			2010.			2011.			2012.		
Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена	Просечан број поена	Максималан број поена	Минималан број поена
82,1	93,1	76,6	82,1	92,5	77,0	86,5	96,2	81,8	82,9	93,8	76,5

16. МИШЉЕЊЕ УЧЕНИКА О КВАЛИТЕТУ НАЈВАЖНИЈИХ АСПЕКТА ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

16.1. Квалитет програма огледа

Ученици су квалитет програма огледа процењивали у оквиру упитника, исказујући степен слагања са тврдњама на четворостепениј скали Ликертовог типа. У Табели 5 приказане су њихове процене квалитета огледа.

Табела 5 – Квалитет програма огледа према мишљењу ученика

Тврдње	М	SD	Min	Max
У овом огледу постоји добар однос броја општеобразовних и стручних предмета.	3.07	0.635	1	4
Захтеви који се постављају пред ученике нису примерени нашим могућностима.	1.84	0.689	1	3
Оно што учимо у оквиру стручних предмета је добра припрема за будуће занимање.	3.13	0.907	1	4
Оно што учимо у оквиру општеобразовних предмета није корисно за наше опште образовање.	1.94	0.816	1	4
Јасно нам је која знања и вештине треба да имамо на крају сваког модула.	3.00	0.744	1	4
Настава је организована тако да имамо могућност да у пракси примењујемо знања која усвојимо на часовима теоријске наставе.	2.99	0.815	1	4

У просеку, ученици су оценили квалитет овог програма високом оценом (3,06 од 4) и то уз минималне разлике у мишљењима ($SD=0.517$). Минимална просечна оцена износила је 1,33 док је максимална оцена била 4. Може се рећи да је 3,2% ученика незадовољно квалитетом наставе, док је њих 15,1% изразито задовољно.

16.2. Услови за остваривање наставе стручних предмета

Када су услови у којима се остварује настава стручних предмета у питању, ученици су на исти начин као и у претходном одељку изражавали своје мишљење. У Табели 6 дат је приказ ученичких одговора који се тичу услова остваривања наставе стручних предмета.

Табела 6 – Процена услова за остваривање наставе стручних предмета

Тврдње	M	SD	Min	Max
Обезбеђени су нам добри услови за напредовање у стручним предметима.	2.81	0.914	1	4
Наставници стручних предмета предају на јасан и разумљив начин.	3.24	0.830	1	4
Наставници општеобразовних предмета се труде да градиво повежу са нашим будућим занимањем.	2.93	0.802	1	4
На часовима стручних предмета немамо довољно практичног рада или вежбања.	2.46	0.952	1	4
Уџбеници и збирке задатака за стручне предмете одговарају нашим потребама и омогућавају нам успешно учење.	2.13	0.885	1	4
На часовима стручних предмета не користе се различити извори информација (интернет, чланци, литература).	2.12	1.009	1	4
У стручним предметима не користимо савремену опрему и уређаје.	2.17	0.904	1	4

У просеку, оцена услова у којима се остварује настава стручних предмета нешто је нижа (2,7) од опште оцене квалитета огледа, али је и даље и овај аспект позитивно оцењен од стране ученика. Девет ученика (7,1%) није задовољно условима тј. дају оцену 2 и мање. С друге стране, 24% ученика задовољно је тренутним условима у којима се одвија настава стручних предмета. Ипак, највећи број ученика има релативно неутралан став. Треба приметити да када је став према условима остваривања наставе стручних предмета у питању, постоје велике индивидуалне разлике међу ученицима. Неки виде као проблем начин на који је градиво повезано са њиховим будућим занимањем, док други управо у том аспекту виде квалитет овог огледног програма.

16.3. Квалитет стручне праксе

Ученици су такође оценили и квалитет стручне праксе. У Табели 7 приказане су оцене ученика на појединачним питањима која се тичу стручне праксе.

Табела 7 – Процена квалитета стручне праксе – ученици

Тврдње	M	SD	Min	Max
На часовима у оквиру практичне наставе добијамо добру припрему за будуће занимање.	2.94	0.830	1	4
Реализацији праксе, у мојој школи, поклања се велика пажња.	2.71	0.884	1	4
Током трајања праксе имамо сталну помоћ и подршку наставника/послодаваца.	3.03	0.867	1	4
На пракси имамо прилику да увежбавамо највећи број послова који нас очекују на радном месту.	2.74	1.097	1	4

Као и услове у којима се остварује настава стручних предмета, ученици су квалитет стручне праксе оценили високом оценом (2,85). Ипак, минимална просечна оцена била 1, а укупно 21 ученик (9,5%) оценио је квалитет праксе ниским. С друге стране, највиша оцена је била 4, а највишу оценом за квалитет стручне праксе дало је 34 ученика.

16.4. Предности и недостаци огледног програма

Сваки ученик имао је могућност да од понуђених 14 могућности изабере највише три које би осликавале његово мишљење о предностима, односно недостацима програма огледа. Процент позитивних избора за сваку од могућности приказан је на *Графикону 1*.

Графикон 1: Приказ кључних предности огледног профила према мишљењу ученика

На *Графикону 2* приказан је проценат негативних избора за сваку од понуђених могућности.

Графикон 2: Приказ кључних недостатака огледног профила према мишљењу ученика

У целини гледано, ученици су најзадовољнији делом програма који се односи на стручно образовање и радом ових наставника, а најмање су задовољни постојећим уџбеницима и препорученом литературом, понудом изборних предмета, као и условима и опремом за извођење практичне наставе. Може се рећи да су ученици посебно забринути могућношћу запошљавања са дипломом стеченом у оквиру овог образовног профила.

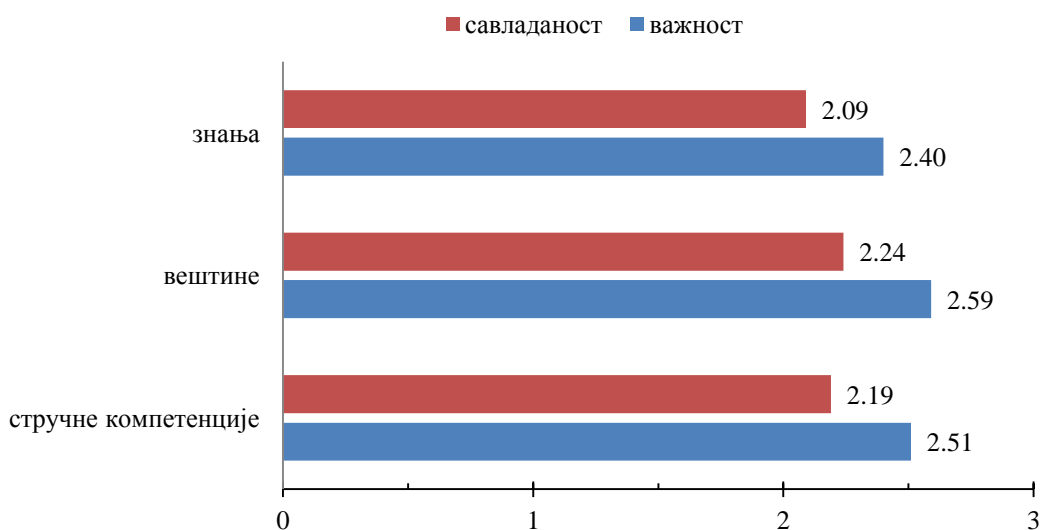
16.5. Процена важности и савладаности исхода образовања

Како би се стекла потпунија слика о огледном профилу, извршено је испитивање ученика о важности и савладаности постављаних исхода стручног образовања у овом огледном профилу. Оцене важности и савладаности ученици су давали на скали од 0 до 3. Као што из Табеле 8 можемо видети, процене ученика су у просеку релативно високе.

Табела 8 – Ученичка процена важности и савладаности исхода огледног профила

Исходи профила		M	SD	Min	Max
Важност	знање	2.40	0.419	1.17	3.00
	вештине	2.59	0.329	1.42	3.00
	стручне компетенције	2.51	0.398	1.00	3.00
Савладаност	знање	2.09	0.488	0.83	3.00
	вештине	2.24	0.451	0.90	3.00
	стручне компетенције	2.19	0.592	0.00	3.00

На *Графикону 3* упоредо су приказане ученичке процене важности и савладаности исхода образовања. Када су у питању знања и стручне компетенције, ученици дају веће оцене важности исхода, него што процењују да ли су их успешно савладали. Ипак, ове разлике су веома мале и у оба случаја оцене прелазе оцену 2 што говори о уопштено позитивној процени од стране ученика.

Графикон 3 : Упоредни приказ ученичке процене важности и савладаности исхода образовања у оквиру образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја – оглед

На нивоу појединачних исхода, ученици су важност сваког од исхода образовања оценили релативно високим оценама. С друге стране, када је савладаност исхода у питању, ученичке процене дају увид у аспекте рада на чијем побољшању би требало

радити. Тако су ученици као најмање савладане исходе проценили знања о склоповима мотора и моторних возила ($M=1.95$) и примени правилника унутрашње контроле ($M=1.87$), као и савладаност вештина писане и вербалне комуникације у непосредним пословним контактима ($M=1.87$).

16.6. Процена припремљености за свет рада након завршетка огледног профила

Када је у питању ученичка процена припремљености за свет рада, 29 ученика (23%) верује да је у потпуности спремно за свет рада, док њих 64 (50%) верује да су делимично спремни и да им је потребно још учења и праксе, док 21 ученик (17%), сматра да нису спремни за свет рада. Такође, у узорку је било и 12 ученика који су одлучили да се не изјасне по овом питању.

У погледу професионалних планова ученика, две трећине ученика (њих 77 планира) наставак школовања, док 9 ученика планира да се запосли (2 покретањем сопственог бизниса), док 3 ученика планирају одлазак у иностранство у потрази за послом. Релативно велики број ученика, њих 25 (20%) заокружили су више одговора, што указује на то да ученици нису сигурни какви су им планови након завршетка школовања, већ да су отворени за различите могућности.

Ученицима је постављено и питање шта би урадили уколико не би успели да нађу посао у струци. На ово питање 35% ученика је одговорило да би се преселило у други град или државу како би нашли посао, њих 15 (11%) би се одлучило за преквалификацију, 28 ученика (22%) се не би преселило из места у ком живе, где би покушали да нађу посао ван струке, док је готово једна трећина ученика изабрала алтернативу *за сада немам план*.

Коначно, ученицима је постављено питање шта би урадили када би имали прилику да се поново опредељују за огледни профил. Готово две трећине, њих 75 је саопштило да би поново изабрали исти програма, док њих 21 (17%) сматра да би поново изабрали овај програм када би се увеле неке мање промене. Нешто мање од 10% ученика сматра да су профилима потребне веће промене. Девет ученика не би поново изабрало овај профил, док се 10 ученика није изјаснило по овом питању.

17. ОБРАЗОВНА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА КАО ПОКАЗАТЕЉ КВАЛИТЕТА ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

На основу података из дела школа у којима се остварује огледни профил (Прилог 1), а који се односе на образовна постигнућа ученика током и на крају школовања, може се рећи следеће:

- Школе су увек уписивале комплетна одељења и током школовања генерација осипање ученика у школама није било значајно.
- Средње оцене општег успеха одељења према разредима крећу се у следећим интервалима: у Техничкој школи „Радоје Љубичић“ из Ужица од 3,02 до 4,56, у Саобраћајно-техничкој школи из Земуна од 3,50 до 4,42 и у Политехничкој школи из Крагујевца од 3,85 до 4,82. Генерално гледано, на основу просечних оцена успеха закључујемо да су постигнућа ученика у овим школама доста уједначена и да ученици у просеку постижу врло добар успех, мада је било година када је у школи из Ужица забележен добар, а у школи из Крагујевца одличан успех.
- Средње оцене генерација на матурском испиту су релативно приближне у све три школе и крећу се у следећим распонима: у Техничкој школи „Радоје Љубичић“ из Ужица од 3,86 до 4,69, у Саобраћајно-техничкој школи из Земуна од 4,08 до 4,75 и у Политехничкој школи из Крагујевца од 4,20 до 4,73. Као што се на основу приказаних квантитативних показатеља може закључити, ученици најчешће постижу јаке врло добре и одличне резултате на матурским испитима.

18. МИШЉЕЊЕ НАСТАВНИКА О КВАЛИТЕТУ НАЈВАЖНИЈИХ АСПЕКТА ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

18.1. Квалитет програма огледа

Наставници су квалитет програма огледа процењивали у оквиру упитника, исказујући свој степен слагања са тврдњама на четворостепеној скали Ликертовог типа. У Табели 9 налазе се наставничке процене квалитета огледа.

Табела 9 – Квалитет огледног програма према мишљењу наставника

Тврдње	M	SD	Min	Max
1. Наставни план и програм огледног образовног профила је квалитетан.	3.33	0.57	2	4
2. Однос броја општеобразовних и стручних предмета је адекватан.	3.11	0.65	2	4
3. Однос фонда часова општеобразовних и стручних предмета је адекватан.	2.91	0.77	1	4
4. Фонд часова практичне наставе није довољан да се остваре очекивани исходи.	2.02	0.94	1	4
5. Захтеви који се постављају пред ученике у општеобразовним предметима добро су одмерени.	3.13	0.67	1	4
6. Захтеви који се постављају пред ученике у стручним предметима добро су одмерени.	3.32	0.54	2	4
7. Модуларна настава погодна је за квалитетан рад у стручним предметима.	3.44	0.53	2	4
8. Обим и трајање модула су добро одмерени.	3.20	0.61	1	4
9. Исходи модула не пружају јасне критеријуме за оцењивање и праћење напредовања ученика.	2.14	0.84	1	4
10. Исходи образовања у стручним предметима омогућавају квалитетно планирање рада наставника.	3.35	0.52	2	4
12. Препоручена литература за стручне предмете је квалитетна.	2.78	0.90	1	4

Наставници квалитет наставе у овом образовном огледу у просеку оцењују као веома висок ($M=3.08$; $SD=0.41$). Минимална просечна оцена износи 2,13, док је максимална просечна оцена 4,00. Око 65% наставника је веома задовољно квалитетом овог образовног огледа (дају оцену 3 или више), док око 10% наставника сматра да је квалитет релативно незадовољавајући.

18.2. Предности и недостаци огледног програма

Наставницима је у оквиру упитника постављено питање шта мисле да су највеће предности, а шта највећи недостаци овог огледног профила. Сваки наставник имао је могућност да од 14 понуђених могућности изабере највише три које би одсликавале његово мишљење о предностима, односно недостацима програма. Процент позитивних избора за сваку од могућности приказан је на *Графикону 4*.

Графикон 4: Предности огледног профила према мишљењу наставника

Као што се са *Графикона 4* може видети, предност овог образовног програма коју наставници најчешће наводе је употребљивост знања и вештина из стручних предмета. С друге стране, препоручена литература и понуда изборних предмета најређе су навођене као предности овог образовног профила.

На *Графикону 5* приказан је проценат негативних избора за сваку од понуђених могућности.

Графикон 5: Недостаци огледног профила према мишљењу наставника

Као што се види на *Графикону 5*, наставници сматрају да су главни недостаци овог образовног профила: понуда изборних предмета, затим уџбеници и приручници предвиђени за наставу, мала могућност за запослење након школовања, као и однос општеобразовних и стручних предмета. С друге стране, мали број наставника као недостатке наводи слабу употребљивост стечених знања и вештина из стручних предмета, док модуларна настава ниједном није наведена као недостатак овог образовног профила.

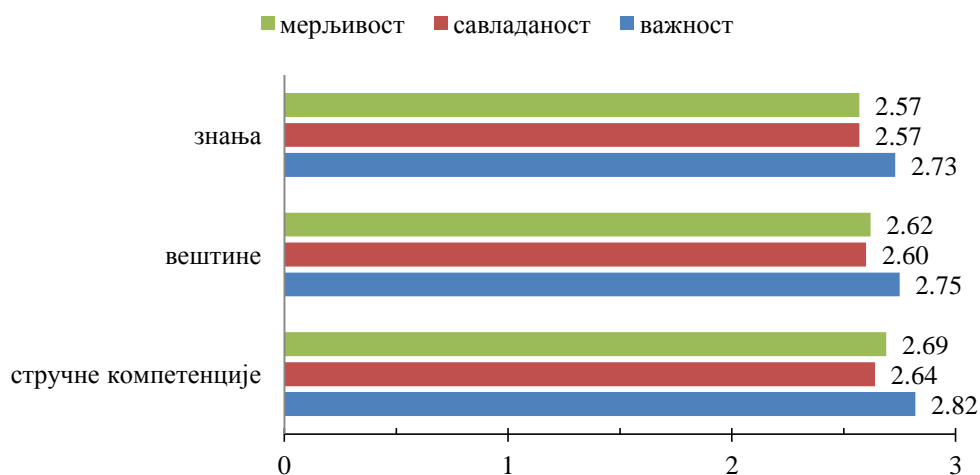
18.3. Процена важности, савладаности и мерљивости исхода образовања

У циљу стицања потпуније слике о огледном профилу, извршено је испитивање наставника о важности, савладаности и мерљивости постављених исхода стручног образовања у овом огледном профилу. Оцене о важности, савладаности и мерљивости наставници су давали на скали од 0 до 3. Као што се може видети из Табеле 10, наставници су проценили важност, савладаност и мерљивост веома високим оценама. Дакле, наставници сматрају да су знања, вештине и стручне компетенције веома важне, у високој мери савладане и мерљиве.

Табела 10 – Процена важности, савладаности и мерљивости исхода огледног профила

Исходи образовног профила		M	SD	Min	Max
Важност	знање	2.73	0.23	2.25	3.00
	вештине	2.75	0.28	2.08	3.00
	стручне компетенције	2.82	0.33	1.80	3.00
Савладаност	знање	2.57	0.37	1.75	3.00
	вештине	2.60	0.37	1.33	3.00
	стручне компетенције	2.64	0.41	1.50	3.00
Мерљивост	знање	2.57	0.41	1.50	3.00
	вештине	2.62	0.31	2.00	3.00
	стручне компетенције	2.69	0.39	1.80	3.00

На *Графикону 6* приказане су наставничке процене важности, савладаности и мерљивости исхода. Као што се види на графику, процене важности су незнатно више него процене савладаности и мерљивости за све исходе.

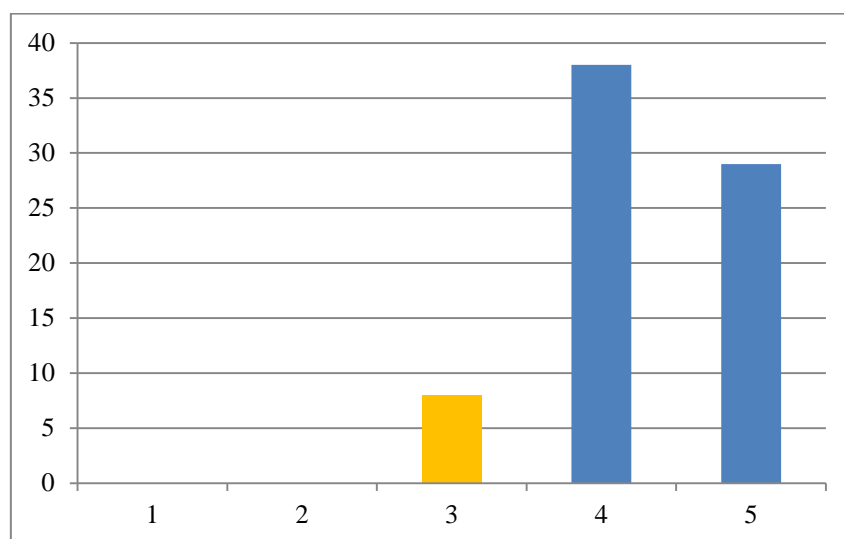

Графикон 6: Упоредни приказ процена мерљивости, савладаности и важности исхода образовања

На нивоу појединачних исхода, наставници све исходе процењују као веома важне (све просечне оцене су преко 2,5). У целини гледано, наставници сматрају да су сви појединачни исходи веома важни, у високој мери савладани и мерљиви.

18.4. Општа оцена квалитета реализације огледног програма

У оквиру упитника, наставници су давали сумарну оцену квалитета реализације овог огледног програма. Наставници су оцену давали на скали од 1 до 5 (1 – незадовољавајуће, 5 – одлично). Просечна сумарна оцена за све наставнике износила је 4,28 (SD=0.65). У складу с тим, највећи број наставника је оценио реализацију огледног програма као веома добру (38 наставника) или одличну (29 наставника). Мањи број наставника (8) оцењује квалитет реализације програма као средње успешан, док ниједан наставник не сматра да је програм незадовољавајући. На *Графикону 7* приказане су фреквенце одговора наставника у погледу квалитета реализације овог образовног профила.

Графикон 7: Сумарна оцена квалитета реализације огледног профила

Наставници су, такође, изразили своје мишљење о квалитету сарадње школа са социјалним партнерима на матурском испиту и у другим приликама. Готово сви наставници (њих 60) сматрају да школа остварује добру сарадњу са социјалним партнерима, док четири наставника сматра да школа не остварује адекватну сарадњу са социјалним партнерима током реализације овог огледног профила.

18.5. Оцена остварености норматива простора и опреме за стручне предмете

Како би се стекао увид у оствареност норматива простора и опреме за стручне предмете наставници су давали своју процену остварености ових услова. Наставници стручних предмета сматрају да су услови постојећег норматива простора и опреме за реализацију стручних предмета углавном остварени. Просечна оцена остварености је 80,28%. Свега два наставника сматра да је оствареност норматива 50% или мања.

Наставници сматрају да приоритет у набавци треба да имају савремени рачунари, рачунарска опрема и програми, адекватна литература, додатна опрема (циклометри,

несер за вршење увиђаја, фотоопрема, покретна сигнализација, курвиметри), возило за вршење увиђаја итд.

18.6. Процена адекватности профила у односу на потребе тржишта рада

У оквиру упитника наставници су, такође, давали своје мишљење о спремности ученика за рад и усклађености програма потребама тржишта рада. Готово сви наставници сматрају да ученици имају могућност усвајања неопходних практичних знања и вештина за будући посао ($M=3.44$; $SD=0.58$). Наставници у просеку сматрају да овај образовни профил веома одговара потребама тржишта рада ($M=3.34$; $SD=0.58$). Само три наставника сматрају да овај образовни профил не одговара потребама тржишта рада, док је већина наставника (53) мишљења да је овакав профил адекватан потребама тржишта рада. Наставници су, такође, изнели мишљење о томе колико су послодавци задовољни знањима и вештинама које ученици показују на пракси. Наставници у просеку сматрају да су послодавци веома задовољни знањем и вештинама које ученици показују на пракси ($M=3.46$; $SD=0.59$).

18.7. Препорука о даљем статусу огледа

Највећи број наставника (40) сматра да са програмом треба наставити, али уз увођење мањих измена, док 35 наставника сматра да овај огледни програм треба да постане редован и да се настави без увођења било каквих измена. Четири наставника сматрају да би програм требало наставити на битно другачији начин, док ниједан наставник не сматра да са овим огледним програмом не треба наставити. У циљу унапређивања програма, наставници су дали препоруке за измене које би требало унети у програм. Препоруке наставника приказане су у Табели 11.

Табела 11 – Препоруке наставника за измене наставног плана и програма

Препорука	Број наставника
Повећање фонда часова општеобразовних предмета	17
Адекватнија препоручена литература за стручне предмете	5
Унапређење опреме и наставних средстава	5
Корекције наставних предмета	4
Повећање фонда часова практичне наставе	4
Осавремењивање или измена програма неких предмета	3
Разноврснија понуда изборних предмета	3
Повећање фонда часова страног језика	3

19. ДОДАТНИ ЕВАЛУАТИВНИ НАЛАЗИ

Додатни подаци од значаја за процену остварености циљева и исхода обезбеђени су на састанку који је организовао Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. На састанак су позвани представници МУП-а, Агенције за безбедност, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Заједнице саобраћајних школа Републике Србије и Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Записник са састанка приложен је уз овај извештај (Прилог 2).

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА О КВАЛИТЕТУ И АДЕКВАТНОСТИ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА

Процес вредновања образовног профила **Техничар за безбедност саобраћаја – оглед** заснован је на резултатима емпиријског истраживања, резултатима анализе програмских докумената и друге релевантне документације о овом профилу. Приликом вредновања остварености циљева и исхода овог образовног профила размотрени су и уважени и резултати праћења реализације огледа у школама.

Према проценама главних учесника у огледу (ученика, наставника, директора и републичког координатора огледа) може се рећи да су циљеви и исходи овог огледног профила углавном остварени и да постоји основ за давање позитивне оцене о огледу. Међутим, треба имати у виду да се овде ради о ужем контексту (школа) у коме су главни учесници у истраживању веома заинтересовани за опстанак програма у систему средњег стручног образовања.

Заједница саобраћајних школа сматра да постоји објективна потреба и оправданост да Техничар за безбедност саобраћаја има статус посебног образованог профила. Ово удружење, као репрезент свих школа у којима се остварује овај огледни профил, такође сматра да његово уклапање у неки други образовни профил у одговарајућем подручју тј. области рада није могуће ни потребно. Одређени недостаци наставног плана и програма који су уочени (недовољан фонд часова математике) могу се отклонити ревизијом.

Огледни профил је развијан 2002. године и уведен је 2003. године, када је било потврда о растућим потребама за јачањем професионализма у домену безбедности саобраћаја у држави. Иницијативу за увођење овог образовног профила покренула је Заједница саобраћајних школа Републике Србије, при чему су добили подршку Министарства унутрашњих послова и тадашње Више школе за унутрашње послове из Земуна. Према постављеним кључним исходима стручног образовања, ученици који заврше овај образовни профил треба да буду оспособљени за:

- вршење увиђаја,
- вршење унутрашње контроле у друмском саобраћају,
- организовање процеса обуке у ауто-школама,
- процену штете на возилу и
- вербалну и писану комуникацију са непосредним сарадницима, учесницима у саобраћају и кандидатима за возача.

У односу на 2002. годину када је профил програмски и исходно постављен, једанаест година касније имамо битно другачије околности у којима се остварује оглед. Нови Закон о безбедности саобраћаја на путевима (2011) поставио је значајно више захтеве према лицима која обављају послове из области безбедности у саобраћају. То значи да

лице са завршеном средњом школом не може радити предвиђене послове у ауто-школама, јер им је потребно додатно више образовање, али и лиценцирање од стране Агенције за безбедност саобраћаја. С друге стране, према прописима МУП-а, техничар за безбедност саобраћаја нема предност у односу на друге кандидате на конкурс који се расписује за пријем у радни однос. То значи да, што се тиче овог профила, исходи вршења увиђаја, организовања процеса обуке у ауто-школама и процене штете на возилу постају ирелевантни. Остају исходи који се односе на вршење унутрашње контроле у друмском саобраћају и вербална и писана комуникација (што и не можемо посматрати као исход стручног образовања).

Према мишљењу Завода за унапређивање образовања и васпитања, постоји објективна потреба и оправданост да овај огледни профил има статус посебног редовног образовног профила. Као разлози наводе се специфичности области каква је безбедност саобраћаја и актуелност проблема безбедности саобраћаја код нас. Завод сматра да спајање овог образовног профила са неким другим образовним профилем или профилима није потребно с обзиром на специфичност, комплексност и обим знања и вештина тј. предвиђених исхода образовања. У односу на претходно описан шири контекст који се односи на прописе МУП-а и надлежности Агенције, ово мишљење, са становишта евалуације, не може се сматрати прихватљивим, при чему се не занемарује значај унапређивања безбедности у саобраћају, о чему треба водити рачуна и када су други профили у овом подручју рада у питању.

Агенција за безбедност саобраћаја указала је на то да образовни садржаји, тј. програм овог огледног образовног профила, јесу у функцији и имају важан удео у осигурању и управљању безбедношћу саобраћаја у Републици Србији. У стручном мишљењу Агенције наведено је да је велики број одредби Закона о безбедности саобраћаја на путевима у потпуности уграђен у наставни план и програм који се остварује у оквиру образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја – оглед. У целини гледано, Агенција са стратешког становишта подржава овај оглед.

Управа саобраћајне полиције (МУП) сматра да је постојање оваквог профила потребно јер „би ови кадрови требало да поседују потребна предзнања која су неопходна полицијским службеницима који врше непосредну контролу и регулисање саобраћаја на путевима“. Према овој констатацији, не може се јасно закључити да ли се профил види као једна од „улазница“ за полицијске службенике или као програм образовања који је потребан независно од делатности МУП-а.

Управа даље наводи да, приликом спровођења наставе на Курсу за контролу и регулисање саобраћаја, полицијски службеници ове управе нису уочили да су предзнања лица са овим образовним профилем омогућавала одређене предности у односу на полазнике курса са било којим другим образовним профилем. Такође, полицијски службеници ове управе лица са предметним образовним профилем најчешће сусрећу у привредним друштвима која су овлашћена за вршење техничког

прегледа возила и том приликом је уочено да ова лица поседују изузетно низак ниво знања о проблематици техничких услова које морају да испуњавају возила у саобраћају на путевима, односно начину функционисања појединих склопова возила.

У мишљењу је назначено и то да се на основу провера теоријских и практичних знања, која се врше приликом утврђивања услова за добијање овлашћења за вршење техничког прегледа возила (провере знања углавном врше дипломирани инжењери саобраћаја), може закључити да овим кадровима недостаје основна техничка писменост у погледу познавања проблематике моторних и прикључних возила.

У мишљењу Управе за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку (МУП) кључни елемент односи се на информацију да полицијски службеници који се распоређују на послове вршења увиђаја и надзора вршења техничких прегледа имају обавезне обуке интерног карактера за које је надлежан МУП. Дакле, лица која заврше профил Техничар за безбедност саобраћаја немају директну проходност ка пословима који су као главни наведени у исходима стручног образовања. То значи да једна од кључних компетенција која се стиче у профилу (вршење увиђаја) постаје ирелевантна, јер не омогућава предност у запошљавању у МУП-у, а подразумева и додатну интерну обуку у МУП-у, као и за остале који о томе нису учили током средње школе.

Привредна комора ауто-школа Србије као репрезентативни представник правних лица у области образовања будућих возача моторних возила изјаснила се да законом није дефинисана обавеза запошљавања кадрова овог стручног профила, да прописи захтевају запошљавање лица више квалификације.

Помоћ у прикупљању додатних евалуативних налаза пружили су представници Агенције за безбедност саобраћаја и две управе МУП-а, који су подацима и аргументима помогли у припреми предлога. (Видети приложени записник са састанка одржаног 5. марта 2013. године у Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања).

У целини гледано, сви презентовани евалуативни налази и подаци могу се груписати у две категорије: они који говоре о квалитету програма и они који говоре о његовој адекватности у ширем друштвеном контексту:

1. Све школе у којима се овај огледни профил реализује сматрају да је реч о добро осмишљеном, специфичном профилу у области безбедности друмског саобраћаја. Као добре стране овог образовног профила и његове реализације наводе се: модулarna настава, већа слобода наставника у избору садржаја наставе и савремених наставних средстава и добра корелација теоријске и практичне наставе, што је свеукупно допринело квалитету наставног процеса и бољим постигнућима ученика. Школе истичу задовољство и похвале социјалних партнера који су учествовали у реализацији практичне наставе и матурског испита. Међутим, социјалних партнера који

запошљавају свршене ученике је веома мало, јер ученици углавном настављају школовање.

2. У време када је оглед уведен у систем постојале су значајно веће могућности за запошљавање лица која заврше овај профил. Током година, оглед се ширио на све већи број школа, без испитивања потреба, што додатно усложњава проблем. Нова регулатива о безбедности у саобраћају захтева другачију профилацију стручњака, од којих се захтева виши ниво компетенција, али и више формалног образовања и сертификације. Осим тога, због прописа МУП-а, један број кључних компетенција постаје ирелевантан, јер не омогућава предност при запослењу у МУП-у.

Евидентно је да су структура и садржај програма квалитетни, али да у постојећем контексту програм није адекватан јер битно сужава „улаз“ у свет рада, што се не сме занемарити у припреми предлога о даљем статусу огледа. У постојећим околностима неки кључни исходи губе ову одредницу, што се одражава и на квалитет наставног плана и програма.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ ПРОПИСАНИХ ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОГЛЕДА И ПРЕДЛОГ МИНИСТРУ

У процесу вредновања остварености циљева и исхода образовног профила Техничар за безбедност саобраћаја – оглед анализирани су сви резултати емпиријског истраживања, резултати анализа програмских докумената, релевантне документације о овом профилу, резултати праћења реализације у школама и резултати анализе ширег друштвеног контекста у коме се оглед остварује.

У односу на налазе до којих се дошло кроз емпиријско истраживање у школама може се рећи да су циљеви и исходи програма огледа углавном остварени. У целини гледано, учесници у огледу (наставници, директори и ученици) не указују на озбиљне проблеме у вези са огледом, што је било и очекивано, јер оглед сагледавају у односу на контекст своје школе, а и заинтересовани су за опстанак програма у систему.

Међутим, други резултати истраживања који се односе шири контекст (понуда у систему образовања, могућности за запошљавање, хоризонтално и вертикално кретање кроз систем) показују да не постоји довољно разлога да огледни профил постане редован са садржајем који је имао на почетку (2002). То значи да су потребне озбиљније интервенције у наставном плану и програму, које се не могу решити текућим ревизијама. Осим тога, у односу на постојећу мрежу профила у овом подручју рада потребно је утврдити реалне потребе за образовањем.

На основу наведеног, **предлаже се министру просвете, науке и технолошког развоја следеће:**

- да се образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја – оглед повуче из понуде профила;
- да се позитивна искуства у погледу садржаја и организације рада из огледног профила Техничар за безбедност саобраћаја искористе за унапређивање постојећих профила у овом подручју рада, а посебно у делу који се односи на професионализацију послова у вези са безбедношћу саобраћаја;
- да се упути захтев Заводу за унапређивање образовања и васпитања да у сарадњи са Заједницом саобраћајних школа изврши анализу постојеће понуде у подручју рада и да размотри нове иницијативе Заједнице са циљем припреме образовних профила који ће одговорити на реалне потребе тржишта рада.

ДИРЕКТОР

Др Драган Банићевић

ПРИЛОЗИ

Табела 1 – Приказ образовних постигнућа ученика у Политехничкој школи из Крагујевца

НАЗИВ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА					ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА												
НАЗИВ И МЕСТО ШКОЛЕ					ПОЛИТЕХНИЧКА ШКОЛА, КРАГУЈЕВАЦ												
Школска година	Број ученика према разредима				Средња оцена општег успеха одељења према разредима				Средња оцена одељења из свих општеобразовних предмета				Средња оцена одељења из свих стручних предмета				Средња оцена генерације на матурском/завршном испиту
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
2003/2004.	21				3,79												
2004/2005.									4,09	3,34			4,30	3,83			
2005/2006.									3,96	3,64	3,17		4,63	4,22	3,69		
2006/2007.	20	20	21	20	4,18	3,81	3,92	3,78	3,99	3,44	3,70	3,49	4,15	3,98	3,97	3,82	4,20
2007/2008.	20	20	20	21	3,99	3,95	3,92	4,19	4,01	3,78	3,89	4,01	4,63	3,96	3,82	4,27	4,73
2008/2009.	20	20	19	20	4,44	4,00	4,12	4,27	4,16	3,75	3,89	4,00	4,50	4,07	4,15	4,42	4,36

НАЗИВ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА					ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА												
НАЗИВ И МЕСТО ШКОЛЕ					ПОЛИТЕХНИЧКА ШКОЛА, КРАГУЈЕВАЦ												
Школска година	Број ученика према разредима				Средња оцена општег успеха одељења према разредима				Средња оцена одељења из свих општеобразовних предмета				Средња оцена одељења из свих стручних предмета				Средња оцена генерације на матурском/завршном испиту
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
2009/2010.									4,23	3,73	4,04	3,98	4,48	4,08	4,31	3,94	4,73
2010/2011.	20	23	20	21	4,82	3,85	4,11	4,06	4,22	3,49	3,95	3,93	4,90	3,74	4,24	4,10	4,71
2011/2012.									4,55	4,02	3,94	3,98	4,90	4,61	3,84	4,11	4,67

Табела 2 – Приказ образовних постигнућа ученика у Саобраћајно-техничкој школи из Земуна

НАЗИВ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА					ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА												
НАЗИВ И МЕСТО ШКОЛЕ					САОБРАЋАЈНО-ТЕХНИЧКА ШКОЛА , ЗЕМУН												
Школска година	Број ученика према разредима				Средња оцена општег успеха одељења према разредима				Средња оцена одељења из свих општеобразовних предмета				Средња оцена одељења из свих стручних предмета				Средња оцена генерације на матурском/ завршном испиту
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
2002/2003.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003/2004.	20	-	-	-	3,70	-	-	-	3,38	-	-	-	3,73	-	-	-	-
2004/2005.	20	19	-	-	4,25	3,63	-	-	3,92	3,05	-	-	4,00	3,85	-	-	-
2005/2006.	20	19	20	-	4,15	4,42	3,70	-	3,48	3,50	3,08	-	4,20	4,56	3,85	-	-
2006/2007.	20	19	18	20	3,95	4,15	3,72	3,7	3,61	3,58	3,22	3,18	3,93	4,22	3,80	3,70	4,49
2007/2008.	20	20	20	18	4,05	3,60	3,75	4,1	3,70	3,09	3,33	3,54	3,99	3,70	3,77	4,36	4,37
2008/2009.	20	20	20	18	4,00	3,95	3,60	3,8	3,50	3,16	3,36	3,55	3,89	4,18	3,35	4,50	4,08
2009/2010.	20	20	20	20	4,15	3,70	3,60	3,8	3,66	3,18	3,15	3,33	4,36	3,60	3,41	3,80	4,44
2010/2011.	19	20	20	20	4,15	3,61	3,58	3,5	3,96	3,26	3,48	3,31	4,33	3,95	3,67	3,80	4,69
2011/2012.	20	19	20	20	4,41	3,74	3,50	3,8	4,00	3,75	3,39	3,92	4,82	3,73	3,60	3,80	4,75

Табела 3. Приказ образовних постигнућа ученика у Техничкој школи „Радоје Љубичић“ из Ужица

НАЗИВ ОГЛЕДНОГ ПРОФИЛА					ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА												
НАЗИВ И МЕСТО ШКОЛЕ					ТЕХНИЧКА ШКОЛА „Радоје Љубичић“ Ужице												
Школска година	Број ученика према разредима				Средња оцена општег успеха одељења према разредима				Средња оцена одељења из свих општеобразовних предмета				Средња оцена одељења из свих стручних предмета				Средња оцена генерације на матурском/ завршном испиту
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
2002/2003.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2003/2004.	20	/	/	/	3,82	/	/	/	3,84	/	/	/	4,00	/	/	/	
2004/2005.	19	19	/	/	4,09	3,67	/	/	3,98	3,35	/	/	4,18	3,98	/	/	
2005/2006.	20	20	19	/	4,24	3,74	3,02	/	4,00	3,29	3,18	/	4,85	3,91	3,67	/	
2006/2007.	20	20	21	19	4,04	4,12	3,69	3,7	3,71	3,66	3,39	3,27	4,32	4,35	3,91	4,00	3,86
2007/2008.	22	20	19	21	4,20	3,75	4,32	3,8	4,00	3,32	3,85	3,69	4,43	3,96	4,66	4,00	4,27
2008/2009.	21	22	19	19	4,06	3,75	3,70	4,5	3,88	3,29	3,33	4,27	4,21	3,97	3,94	4,83	4,69
2009/2010.	22	21	22	19	4,09	4,05	3,98	3,6	3,95	3,71	3,74	3,47	4,16	4,15	4,03	3,55	3,93
2010/2011.	20	20	21	21	4,43	4,21	4,16	3,9	4,29	3,71	3,90	3,66	4,61	4,32	4,25	4,17	4,33
2011/2012.*	O1-20 O2-19	19	19	21	O1-4,36 O2-4,12	4,39	4,18	4,3	O1-4,17	4,18	3,88	4,20	O1-4,62	4,45	4,32	4,24	4,30

* Школске 2011/12. године уписана су два одељења првог разреда

ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
Центар за вредновање и истраживања
6.03.2014.

ЗАПИСНИК СА САСТАНКА ОДРЖАНОГ ПОВОДОМ ПОСТУПКА О ПРОЦЕНИ
ОСТВАРЕНОСТИ ЦИЉЕВА И ИСХОДА ПРОГРАМА ТЕХНИЧАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ
САОБРАЋАЈА – ОГЛЕД

Време и место одржавања: 5. март 2014, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

Организатор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

Тема: Разматрање постојећих података о квалитету огледног профила Техничар за безбедност саобраћаја

Присутни:

1. Предраг Михаиловић, директор техничке школе ГСП
2. Радмило Ђоковић, директор СТШ Земун
3. Зоран Спасић, Завод за унапређивање образовања и васпитања
4. Ђорђе Вранеш, Агенција за безбедност саобраћаја
5. Љиљана Милић, директорка ТШ „Радоје Љубичић“, Ужице, и председница Заједнице
6. Драган Маринчић, начелник, Министарство просвете, науке и технолошког развоја
7. Синиша Достић, МУП, Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку
8. Ранко Ђурашковић, МУП, Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку
9. Софија Вујовић, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања
10. Јасмина Ђелић, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

На састанак су дошли свих позвани.

ТОК САСТАНКА И ЗАКЉУЧЦИ

1. Презентација постојећих података који се односе на контекст у коме се остварује оглед Техничар за безбедност саобраћаја

Јасмина Ђелић је приказала кључне податке о постојећем контексту у коме се остварује оглед Техничар за безбедност саобраћаја, а до којих се дошло у процесу вредновања остварености циљева и исхода програма огледа. Приказани су кључни елементи мишљења које су доставили: Заједница саобраћајних школа, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Агенција за безбедност саобраћаја, Управа саобраћајне полиције (МУП), Управа за стручно образовање, оспособљавање,

усавршавање и науку (МУП) и Привредна комора ауто-школа. Осим тога, приказани су и главни налази компаративне анализе огледног профила и профила Техничар друмског саобраћаја који као редован постоји у систему средњих стручних школа.

Софија Вујовић је изложила кључне податке до којих се дошло путем емпиријског истраживања у саобраћајним школама са огледним профилем. Ово истраживање реализовано је у мају 2013. године и обухватило је ученике завршних година, наставнике општеобразовних и стручних предмета и свршене ученике. Упознала је присутне са преовлађујуће позитивним проценама ученика и наставника који су укључени у огледни програм, као и са позитивним проценама директора до којих се дошло путем структурираних интервјуа.

2. Дискусија о огледном профилу и достављеним мишљењима

Драган Маринчић је упознао присутне са системским контекстом у коме се остварује средње стручно образовање и обавезама државе у односу на развој средњег стручног образовања. Указао је на проблем дугогодишњег огледног остваривања великог броја профила, што је последица промена прописа и неуређених процедура у вези са увођењем нових програма у систем. Такође је истакао да се доношењем одговарајућих методологија ситуација побољшава јер сви кључни актери знају на који начин треба да се понашају у систему.

Указао је и на проблем нерационалног понашања у стручном образовању, где су издвајања највиша, а ефекти нису очекивани. Стручно образовање је скупо образовање, што нас додатно обавезује на рационално и одговорно понашање. Постојеће активности у вези са растеређивањем овог нивоа непотребним профилима повезане су и са активностима у вези са доношењем Националног оквира квалификација.

Зоран Спасић је напоменуо да је лично учествовао у развоју огледног профила, али је то тада била надлежност министарства (ЗУОВ је основан 2004, а профил је развијан 2002. године). Развој профила је у то време водила саветница за подручје рада саобраћај у Министарству просвете. Подсетио је да је иницијативу за увођење огледа покренула Заједница саобраћајних школа, а подршку су дали Виша школа унутрашњих послова и Управа саобраћајне полиције.

Допуну података и почетној ситуацији дала је **Љиљана Милић**, која је прочитала кључне наводе из докумената који су прикупљени на почетку процеса почевши од 2002. Године. (Кључна документа копирала је за потребе ЗВКОВ-а.) Напоменула је да је Заједница покренула иницијативу због тога што је тада започела реформа стручног образовања у којој саобраћајне школе нису имале приоритет. Због тога су саобраћајне школе саме започеле реформске процесе. Овај огледни профил није имао подршку пројеката и донатора и развијан је у оквиру служби министарства, а касније ЗУОВ-а. На крају излагања истакла је да је саобраћајна школа у Ужицу заинтересована за то да профил остане у систему јер постоји интересовање ученика.

Зоран Спасић је, позивајући се на постављене исходе стручног образовања у огледном профилу, изнео идеју о успостављању сарадње са МУП-ом, по угледу на модел сарадње који постоји између Ваздухопловне академије и Војске Србије. Подсетио је да са овим профилем ученици могу да раде и на другим пословима који нису повезани са полицијским пословима.

Ђорђе Вранеш је истакао да је учествовао у ревизији огледног програма и писању мишљења о огледном програму, које је доминантно позитивно. Напоменуо је да се АБС бори за професионализацију у области безбедности у саобраћају и у свим другим професијама. Као пример истакао је модул на факултету, студијама првог и другог степена. Сматра да овај огледни профил има перспективу у склопу свих мера и прописа за које је надлежна АБС. Као пример истиче сарадњу АБС са локалним заједницама (лица која су задужена за безбедност у саобраћају), а ради се и на регулативи која ће обавезати локалне заједнице да формирају тела за безбедност у саобраћају које ће имати обавезу да доставља податке и извештаје АБС. То је место на коме може радити техничар за безбедност саобраћаја.

Предраг Михаиловић сматра да техничар за безбедност саобраћаја треба да буде посебан профил и изненађује га мишљење Управе саобраћајне полиције да свршени ученици не показују већу спремност за рад од осталих који долазе из других делатности. Сматра да је наставни план и програм добар и препоручује да МУП анализира садржај. Завршио је излагање предлогом да образовни профил Техничар за безбедност саобраћаја остане у систему и да изађе из огледа, али су потребне интервенције у наставном плану и програму.

Драган Маринчић је интервенисао са напоменом да, према закону, МУП има право да сам доноси обуке и да су у обукама независни од система образовања.

Ранко Ђурашковић је рекао да долази из Управе за стручно оспособљавање, усавршавање и науку. Ова Управа се налази у саставу Сектора финансија, људских ресурса и заједничких послова. Основна функција Управе је планирање, организовање и реализовање обуке. Организационо, Управу чине три дела и то: седиште Управе, које има управну и руководну функцију, Центар за основну полицијску обуку (ЦОПО) у Сремској Каменици и Центар за специјалистичку обуку и усавршавање полиције (ЦСОУП). У Министарству унутрашњих послова полицијска обука је одређена као стручно оспособљавање и усавршавање запослених. Стручно оспособљавање се дели на основну полицијску обуку, за коју је надлежан ЦОПО у Сремској Каменици, и специјалистичку обуку, за коју је надлежан ЦСОУП у Београду. Стручно усавршавање је такозвано перманентно или доживотно учење и у надлежности је ЦСОУП у Београду. Затим је навео да Министарство за пријем на основну полицијску обуку објављује јавни конкурс у коме се налазе услови за кандидате. Један од услова је да кандидат има завршену било коју средњу школу (или гимназију). У условима не

постоји одредба којом би се фаворизовала било која средња школа. А један од параметара за рангирање кандидата није коју је школу завршио већ какав је успех постигао током школовања.

Даље је изнео да се Центар за специјалистичку обуку и усавршавање полиције у Београду бави израдом наставних планова и програма, организацијом и реализацијом специјалистичке обуке. Процес започиње на захтев организационих јединица Министарства унутрашњих послова за специјалистичком обуком, након чега се спроводи анализа образовне потребе, затим израђује наставни план и програм и доставља министру на доношење сходно Закону о полицији. У анализи образовне потребе значајно место заузима анализа радног места где се користи ДАКУМ методологија како би се дошло до исхода оспособљавања. Након доношења од стране министра, следи израда плана реализације који доноси Директор полиције а после и конкретна реализација односно настава. У току, а и после реализације наставе по одређеном наставном плану и програму спроводи се евалуација. Евалуација се спроводи на четири нивоа: мишљење полазника или корисника, евалуација извођача наставе, постигнуће на обуци и после обуке трансфер знања на радном месту.

Предраг Михаиловић сматра да треба покренути иницијативу да се на системском нивоу повежу активности МУП-а и МПНТР-а да би се решила питања кадрова који су потребни МУП-у, а претходно образовање стичу у подручју образовања Саобраћај.

Синиша Достић је поздравио скуп и рекао да је Ранко Ђурашковић углавном све рекао и додао је да је њихова Управа надлежна за обуку и да у том оквиру може у будућности бити сарадње између Завода за вредновање и Управе.

Љиљана Милић је рекла да у овом подручју рада треба ићи у правцу осавремењивања профила и упознала је присутне с тим да је заједница доставила у МПНТР предлог за нови профил под називом Техничар за логистику, који је веома потребан у овом подручју рада. Такође је подсетила да ученици који уписују профил Техничар за безбедност саобраћаја имају наду да ће се запослити у државном предузећу, што их мотивише и због тога су у овом профилу најбољи ученици у саобраћајним школама. Не може да схвати да МУП не даје предност овим свршеним ученицима, јер их добија као припремљене за рад. Закључила је тим да сматра да у овом подручју рада треба да постоје: Техничар за безбедност саобраћаја, Техничар друмског саобраћаја и Техничар за логистику.

Радмило Ђоковић је напоменуо да техничар за безбедност саобраћаја може да ради и у великим транспортним фирмама, које имају радна места која се односе на безбедност саобраћаја. Такође, сматра да постоји простор за унапређивање огледног профила у правцу професионализације.

Јасмина Белић је закључила састанак информацијом да ће са садржајем састанка бити упозната Радна група за огледе коју је именовао Савет за стручно образовање и

образовање одраслих. Ова радна група задужена је да, након сагледавања извештаја о вредновању огледа (ЗВКОВ) и свих других релевантних података о огледу, припреми предлог за поменути савет, који коначно даје предлог министру о даљем статусу огледа.

Записник водила и припремила
Јасмина Ђелић